

”Siellä keskustelemme, juomme ja relax vähän”

Huhtasuon perhekahvilan monikulttuuristamisen
keinot

Anna Alander
Rosamari Hänninen
Tiia Trepczyk

Opinnäytetyö
Toukokuu 2015

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä(t) ALANDER, Anna HÄNNINEN, Rosamari TRECZYK, Tiia	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 11.05.2015
	Sivumäärä 59	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi "Siellä keskustelemme, juomme ja relax vähän" Huhtasuon perhekahvilan monikulttuuristamisen keinot		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Taja Kiiskilä, Raija Lundahl		
Toimeksiantaja(t) Mannerheimin Lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piiri ry:n projektipäällikkö Annemari Sinikorpi		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, kuinka monikulttuurisesta taustasta tulevia perheitä saataisiin osallistumaan Mannerheimin Lastensuojeluliiton Huhtasuon paikallisyhdistyksen järjestämän perhekahvilan toimintaan. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Mannerheimin Lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piirin projektipäällikkö Annemari Sinikorpi. Opinnäytetyössä käytettiin soveltaen kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimusaineisto kerättiin sekä analysoitiin kevään 2015 aikana, ja se koostui sekä haastatteluista että kyselyistä.</p> <p>Tutkimusaineistoksi rajattiin kahdeksalta maahanmuuttajaäidiltä saadut kyselyvastaukset sekä kolmen maahanmuuttajien kanssa työskentelevän henkilön haastattelut. Aineiston avulla kartoitettiin asioita, jotka voisivat houkuttaa monikulttuurisia perheitä tulemaan perhekahvilaan sekä asioita, jotka voisivat estää heitä.</p> <p>Tutkimustuloksista havaittiin, että useimmiten syyt osallistumisen estymiselle löytyivät perheen elämäntilanteesta sekä informaation puutteesta. Haastateltavat taas arvioivat, että kielitaidon puutteellisuuden vuoksi maahanmuuttajat tarvitsisivat toimintaan osallistuakseen rohkaisua, jota he usein ovat saaneet toisiltaan. Mieluisaa toimintaa voitaisiin käyttää osallistumiseen innostavana tekijänä, mutta maahanmuuttajat näkivät keskustelun sekä toisilta perheiltä saadun vertaistuen toiminnan tärkeimpänä sisältönä. Perhekahvila nähtiin myös merkittävänä kotoutumista edistävänä tekijänä.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahviloiden monikulttuurista toimintaa ja markkinointia suunniteltaessa sekä perhekahviloiden ohjaajien koulutuksessa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) monikulttuurisuus, perhekahvila, vapaaehtoistyö, kotoutuminen, ennaltaehkäisevä työ, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, haastattelututkimus, kyselytutkimus		
Muut tiedot		

Author(s) ALANDER, Anna HÄNNINEN, Rosamari TREPczyk, Tiia	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 11.05.2015
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 59	Permission for web publication: x
Title of publication "There we discuss, drink and relax a bit" Multiculturalisation of the Huhtasuo family café		
Degree programme Social Services		
Tutor(s) Taja Kiiskilä, Raija Lundahl		
Assigned by Annemari Sinikorpi, project manager of the Järvi-Suomi district of the Mannerheim League for Child Welfare		
Abstract <p>The aim of this thesis was to study how families with multicultural backgrounds could be encouraged to attend the Huhtasuo family café which is organized by the local association of the Mannerheim League for Child Welfare. The assignor of this thesis was Annemari Sinikorpi, a project manager of the Järvi-Suomi district of the Mannerheim League for Child Welfare. The study method of this thesis was qualitative. The research data, which consisted of interviews and surveys, was collected and analysed in the spring of 2015.</p> <p>The research material consisted of surveys completed by eight immigrant parents and interviews with three people who worked with immigrants. This information was then used to highlight the possible reasons for non-participation and potential incentives to encourage future attendance.</p> <p>The results of the study demonstrated that the most common reasons given for non-participation were lack of information and the respondent's current family situation. The interviewees suggested that due to the lack of language skills the immigrants needed encouragement in order to participate. This encouragement usually comes from interaction with other immigrants. Activities can be used to attract new participants, but the immigrants valued peer support and interaction as the most important aspects of the service. The family café was also seen as an important part of the cultural integration process.</p> <p>The results of the study can be used in the planning of multicultural activities and in marketing the family cafés organized by the Mannerheim League for Child Welfare, as well as in the training of the volunteers working in the family cafés.</p>		
Keywords/tags (subjects) multicultural, family café, voluntary work, integration, preventive work, the Mannerheim League for Child Welfare, interview study, questionnaire study		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ	1
1 JOHDANTO	3
2 OPINNÄYTETYÖPROSESSI.....	4
2.1 Lähtökohdat opinnäytetyölle.....	4
2.2 Tutkimuskysymys ja tavoitteet	6
3 MONIKULTTUURISUUS JA MAAHANMUUTTO.....	7
3.1 Monikulttuurisuuden historiaa	7
3.2 Monikulttuurisuuden määrittelyä	8
3.3 Maahanmuutto Suomessa	8
3.4 Ennakkokäsitykset maahanmuutosta	10
3.5 Kotoutuminen	11
3.6 Vapaaehtoistoiminnan merkitys maahanmuuttajalle	12
3.7 Monikulttuurisuuden tulevaisuus Suomessa.....	12
4 VUOROVAIKUTUS ERI KULTTUUREISTA TULEVIEN VÄLILLÄ.....	13
4.1 Vuorovaikutuksen määrittelyä.....	13
4.2 Eri kulttuurien välinen vuorovaikutus.....	14
5 OSALLISTAMINEN JA VAPAAEHTOISTYÖ.....	16
5.1 Vapaaehtoistyön määrittelyä	16
5.2 Vapaaehtoistyön eri muodot.....	17
5.3 Osallisuus	19
6 PERHEIDEN KANSSA TEHTÄVÄ ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ	20
6.1 Perhe yhteiskunnallisena yksikkönä	20
6.2 Perhetyö osana lastensuojelua	21
6.3 Ennaltaehkäisevä työ osana lastensuojelua	23
6.4 Ennaltaehkäisevä työ osana sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaa.....	25
7 MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO	26
7.1 Mannerheimin Lastensuojeluliitto järjestönä.....	26
7.2 Perhekahvilatoiminta.....	27
7.3 MLL Huhtasuon perhekahvila	28
8 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET AIHEESTA	30

9	MAAHANMUUTTAJIEN OSALLISTUMINEN HUHTASUON PERHEKAHVILAN TOIMINTAAN	31
	31
9.1	Tutkimusmenetelmä ja aiheen rajaus.....	31
9.2	Tutkimusaineiston keruu	32
9.2.1	Haastattelu.....	33
9.2.2	Kysely	34
9.3	Tutkimusaineiston analysointimenetelmä.....	35
9.4	Kyselyiden tulokset	36
9.5	Haastatteluiden tulokset.....	37
10	POHDINTA JA YHTEENVETO	38
10.1	Johtopäätökset	38
10.2	Pohdinta	40
10.3	Tutkimuksen eettisyys	43
10.4	Tutkimuksen luotettavuus	45
10.5	Opinnäytetyöprosessin arviointia	46
	LÄHTEET	49
	LIITTEET	54
	Liite 1: Sähköpostiviesti haastateltaville.....	54
	Liite 2: Kysymykset työntekijöille	55
	Liite 3: Kysely maahanmuuttajille.....	56
	Liite 4 : MLL Huhtasuon perhekahvilan ohjelma syksy 2014.....	58
	Liite 5: MLL Huhtasuon perhekahvilan ohjelma kevät 2015	59
	KUVIOT	
	Kuvio 1 Ulkomaalaisten määrä Suomessa vuosina 2000-2014	9
	Kuvio 2 Vapaaehtoistyön muotoja.....	17
	Kuvio 3 Osallisuuden ulottuvuudet.....	19
	Kuvio 4 Lastensuojelun avohuollon asiakkaina olleet 0-17 -vuotiaat lapset ja nuoret vuosina 2007-2013	22
	Kuvio 5 Ehkäisevän työn huoneentaulu.....	24
	Kuvio 6 Lorutuokiolla	27
	Kuvio 7 Perhekahvilan touhuja	29
	Kuvio 8 Aineistonkeruuprosessi.....	32

1 JOHDANTO

Suomi on monikulttuuristumassa kasvavalla vauhdilla humanitäärisen sekä työperäisen maahanmuuton lisääntyessä. Vieraista kulttuureista tulevien maahanmuuttajien sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan pyritään helpottamaan kotouttamisella. Kotouttaminen on lakisääteistä toimintaa, jonka tavoitteena on edistää maahanmuuttajien sopeutumista sekä osallistumismahdollisuuksia yhteiskuntamme toimintaan. (Hanhinen & Martikka 2014, 7.)

Perinteisesti kotouttaminen on ollut valtiotasolla lähinnä työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla. Sosiaali- ja terveysalan merkitystä kotouttamisen onnistumisessa on kuitenkin ryhdytty viime aikoina tutkimaan ja on huomattu, että palvelutarpeisiin ei vastata riittävästi. Hanhisen ja Martikan (2014, 7-9) mukaan kuntien toimintasuunnitelmissa maahanmuuttajat on otettu huomioon kiitettävästi, mutta käytännön tasolla toteutus vaihtelee. Maahanmuuttajien riskiryhmiä sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuden suhteen ovat pakolaiset, ikääntyneet maahanmuuttajat, kotiäidit sekä yksinhuoltajaäidit.

Vuoden 2014 Sosiaalibarometrin mukaan järjestöjen tarjoaman vapaaehtoistoiminnan merkitys väestön hyvinvointiin tulee tulevaisuudessa kasvamaan (Eronen, Hakkarainen, Londén & Peltosalmi 2014, 98). Sosiaalimenojen kasvaessa ja resurssien niukentuessa myös sosiaali- ja terveysministeriö on ymmärtänyt järjestöjen potentiaalin maahanmuuttajien suhteen. Järjestöt voivatkin tarjota maahanmuuttajille esimerkiksi käytännön tukea arjessa sekä ohjeistaa palvelujärjestelmän käytössä. (Hanhinen & Martikka 2014, 9.)

Jyväskylässä asui vuonna 2012 noin 6500 ulkomaalaista henkilöä, mikä on noin 3 % Jyväskylän koko väestömäärästä. Jyväskyläläiset maahanmuuttajat ovat useimmiten nuoria aikuisia Venäjältä, Virossa, Kongon demokraattisesta tasavallasta, Kiinasta tai Thaimaasta. Huhtasuon alue on yksi Jyväskylän monikulttuurisimmista asuinalueista 689 maahanmuuttajalla (tilanne 3/2015) (Valppu-Vanhainen 2015). Jyväskylän maahanmuuttopolitiikan tavoitteena on – kansallista maahanmuuttopolitiikkaa

mukaillen – edistää maahanmuuttajien kotoutumista sekä yhteiskunnan etnistä yhdenvertaisuutta. (Jyväskylän monikulttuurisuusohjelma 2013 - 2016, 2013, 3, 7, 9.)

Opinnäytetyömme käsittelee Jyväskylässä sijaitsevan Huhtasuon kaupunginosan monikulttuurisuutta sekä kyseiseen väestönosaan kuuluvien lapsiperheiden kotoutumista sekä osallistumista ennaltaehkäisevään vapaaehtoistoimintaan. Tätä vapaaehtoistoimintaa Huhtasuolla järjestää Mannerheimin Lastensuojeluliiton Huhtasuon paikallisyhdistyksen ylläpitämä perhekahvila, jonka toimintaa olemme olleet käynnistämässä ja kehittämässä. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää, kuinka alueen maahanmuuttajaperheitä saadaan mukaan osaksi perhekahvilan toimintaa.

Opinnäytetyön alussa kerromme työmme lähtökohdista sekä tavoitteista. Avaamme myös hieman tarkemmin opinnäytetyömme tutkimuskysymystä, joka kuuluu 'Kuinka monikulttuurisesta taustasta tulevia perheitä saadaan osallistumaan mukaan perhekahvilatoimintaan?'. Ennen tutkimustulosten analysointia esittelemme aihepiiriin liittyvää teoretietoa ja käyttämiämme tutkimusmenetelmiä sekä esittelemme joitakin aiheesta aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Lopuksi pohdimme tutkimuksemme tuloksia sekä teemme yhteenvetoa opinnäytetyöprosessistamme.

2 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

2.1 Lähtökohdat opinnäytetyölle

Opinnäytetyömme sai alkusysäyksen kuultuamme Mannerheimin Lastensuojeluliiton suunnitelmista aloittaa perhekahvilatoiminta Jyväskylän Huhtasuolla osana Hyvinvointia Huhtasuolle – hanketta. Hyvinvointia Huhtasuolle – hanke on alueen oma kehitysohjelma, jonka tavoitteina on edistää Huhtasuon alueen asukkaiden hyvinvointia ja luoda uusia toimintatapoja. (Hyvinvointia Huhtasuolle – hanke 2014.)

Otimme yhteyttä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piirin projektipäällikkö Annemari Sinikorpeen. Järvi-Suomen piirissä oli jo ehditty aloittaa yhteistyö Hyvinvointia Huhtasuolle – hankkeen kanssa ja Huhtasuolle oli avattu

Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvila. Järvi-Suomen piirissä oli pohdittu myös mahdollisuutta perustaa oma paikallisyhdistys Huhtasuon alueelle. Pohdinnassa oli tullut esille Huhtasuon erityispiirre monikulttuurisena asuinalueena, ja monikulttuurisuus haluttiin huomioida Mannerheimin Lastensuojeluliiton alueellisessa toiminnassa. Lähdimme mukaan pyörittämään perhekahvilan toimintaa osana opintojamme ja pian opinnäytetyön aiheeksi tarkentui maahanmuuttajien osallistaminen mukaan perhekahvilan toimintaan. Appletonin (2009, 17) mukaan tutkimuksen lähtökohta voi nousta oman työn kehittämistä sekä ajankohtaisista sosiokulttuurisista aiheista. Perhekahvilan toiminnan kehittäminen monikulttuuristamisen avulla tuntuikin meille ajankohtaiselta sekä varsin sopivalta aiheelta Huhtasuon monikulttuurisuuden sekä Mannerheimin Lastensuojeluliiton tarpeiden pohjalta.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto haluaa ottaa toiminnassaan huomioon myös maahanmuuttajataustaiset perheet. Eri kulttuureista tulevat ihmiset rikastuttavat vapaaehtoistoimintaa tuomalla mukaan uusia ideoita, tapoja ja näkemyksiä. Monikulttuurinen toiminta avartaa kaikkien osapuolten maailmaa. Maahanmuuttajien osallistaminen toimintaan saattaa kuitenkin olla vaikeaa, sillä kulttuurien eroavaisuudet, ennakkoluulot sekä viestinnän vaikeus asettavat omat haasteensa toimivan yhteistyön aloittamiselle. Pelkkä toiminnan avoimuuden julistaminen ja maahanmuuttajien osallistumisen toivominen ei riitä, vaan osallistamiseen on keksittävä konkreettisia keinoja. (Monikulttuurinen toiminta 2008.) Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri on käynnistänyt vuonna 2011 Ystäväksi maahanmuuttajaäidille – toiminnan, jonka tavoitteena on löytää maahanmuuttajaäideille suomalaisia naispuoleisia ystäviä ja näin helpottaa heidän kotoutumistaan ja kielen oppimistaan. Toiminta on sittemmin laajentunut myös muualle Suomeen. (Ystäväksi maahanmuuttajaäidille 2015.)

2.2 Tutkimuskysymys ja tavoitteet

Opinnäytetyömme tutkimuskysymys sekä sen alakysymykset ovat:

Kuinka monikulttuurisesta taustasta tulevia perheitä saadaan osallistumaan mukaan perhekahvilatoimintaan?

1.1 Mitkä asiat houkuttelevat heitä mukaan toimintaan?

1.2 Mitkä asiat voivat olla esteenä osallistumiselle?

Opinnäytetyömme tavoite on kaksiosainen. Tavoitteenamme on kartoittaa sekä monikulttuurisen taustan omaavien perheiden että heidän kanssaan työtä tekevien henkilöiden mielipiteitä perhekahvilan toimintaan osallistumisen mahdollisuuksista sekä esteistä. Nämä kaksi kysymystä tukevat toisiaan ja antavat monipuolisia mielipiteitä kummastakin näkökulmasta, jolloin hyöty opinnäytetyön tilaajalle on mahdollisimman suuri. Opinnäytetyömme päätavoitteena on kartoittaa niitä keinoja, joilla monikulttuurisesta taustasta tulevia henkilöitä saadaan mukaan Huhtasuon perhekahvilan toimintaan. Kartoitus suoritettiin kvalitatiivisen tutkimuksen keinoin, ja siitä saatuja tuloksia on analysoitu sisällönanalyysillä teoriapohjaan peilaten. Pohtiessamme opinnäytetyömme tavoitetta syvemmin olimme kuitenkin yhtä mieltä siitä, että varsinkin monikulttuuristen perheiden mielipiteitä kuuntelemalla lopputulos palvelisi parhaiten kohderyhmän tarpeita. Tämän myötä myös opinnäytetyömme päätavoite toteutuisi tehokkaammin.

Opinnäytetyön toimeksiantajan, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piirin kanssa yhdessä asetettu tavoite on laadittu niin, että se hyödyttäisi toimeksiantajan lisäksi mahdollisimman hyvin vastaperustetun Huhtasuon paikallisyhdistyksen perhekahvilaa. Opinnäytetyön tuloksia voidaan soveltaa myös maanlaajuisesti muiden piirien alaisina olevien perhekahviloiden monikulttuurista toimintaa suunniteltaessa. Tässä opinnäytetyössä on keskitytty nimenomaan Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilatoimintaan, mutta emme näe esteitä tulosten soveltamisessa monenlaiseen muuhunkin monikulttuuriseen vapaaehtoistyöhön.

3 MONIKULTTUURISUUS JA MAAHANMUUTTO

3.1 Monikulttuurisuuden historiaa

Vielä 1980-luvun puolivälissä suurin osa Suomessa asuneista henkilöistä oli syntynyt Suomessa ja heillä oli Suomen kansalaisuus. Väestöstä vain alle kaksikymmentätuhatta ihmistä oli ulkomaalaisia, heistäkin suurin osa Ruotsista takaisin muuttaneita. Noihin aikoihin suomalaiset olivat tyytyväisiä maan maahanmuuttopolitiikkaan ja käytäntönä olikin ottaa vastaan enimmäkseen pakolaisia, ei niinkään työtä hakevia tai taloudellisesta syystä Suomeen muuttavia. (Saukkonen 2013, 24-25.)

Vasta 1990-luvun alusta Suomi on alkanut muuttua ja maahanmuutto lisääntyä. Tätä vauhditti muun muassa liittyminen Euroopan Unioniin vuonna 1995. Samana vuonna toteutettiin myös perusoikeus uudistus, jossa mahdollistettiin kaikkien Suomen oikeusjärjestelmän piirissä olevien ihmisten tasavertaisuus lain edessä, kun aiemmin tämä oikeus oli ollut vain Suomen kansalaisilla. Myös perustuslakia muokattiin niin, että syrjintä kiellettiin sekä esimerkiksi saamelaisille ja romaneille annettiin oikeus ylläpitää omaa kulttuuriaan sekä kehittää sitä. Myöhemmin myös teknologian kehittyminen auttoi koko maailmaa yhdentymään ja myös Suomea tulemaan avoimemmaksi maahanmuutolle. (Saukkonen 2013, 27-28.)

Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin on ollut aina vaihtelevaa, mutta esimerkiksi 1990-luvun lama-aikaan ajatukset muuttuivat kielteisemmiksi. Suhtautumisessa on myös alueittain sekä yhteiskuntaluokittain eroavaisuuksia; pääkaupunkiseudulla suhtautuminen on myönteisempää kuin muualla Suomessa ja usein esimerkiksi johtavassa asemassa olevat ihmiset mieltävät maahanmuuton positiivisena asiana. Suomalaiset tuntuvat myös suhtautuvan kielteisemmin esimerkiksi pakolaisiin kuin ulkomaisiin työpaikanhakijoihin. (Saukkonen 2013, 32-33.)

3.2 Monikulttuurisuuden määrittelyä

Kun käsittelee termiä 'monikulttuurisuus', tulee määritellä myös kulttuurin käsite. Yleismaailmallisesti kulttuuri mielletään usein erilaisiksi taiteen alalajeiksi, esimerkiksi kuvataiteeksi, kirjallisuudeksi ja teatteriksi, tai sitten jonkin tietyn kansanryhmän käyttäytymismalliksi. Rädyn (2002, 42-43) mukaan kulttuuri on kuitenkin paljon enemmän. Ihminen ei koskaan synny johonkin tiettyyn kulttuuriin, vaan hänet kasvatetaan siihen. Kulttuuri on siis jotain opittua. Tärkeä osa kaikenlaista kulttuuria ovat erilaiset elämäntavat ja maailmankuvat, jotka tuovat siihen sen moninaisuuden. (Räty 2002, 42-43.)

Käsitteenä monikulttuurisuus on laaja ja alati muuttuva. Sillä voidaan tarkoittaa kulttuurien välistä etnistä vuorovaikutusta tai yhteiskunnan muita vähemmistöjä. Raunion, Säävälän, Hammar-Suutarin ja Pitkäsen (2011, 31-33) mukaan monikulttuurisuuden pohjalta ei ole kuitenkaan tarkoitus tarkastella ainoastaan oikeuksia, joita eri kulttuureilla on, vaan keskittyä siihen prosessiin, jossa monikulttuuriset ilmiöt syntyvät. Tätä kutsutaan *metakulttuuriksi*.

Monikulttuurisuudella voidaan tarkoittaa myös tasa-arvoa, sitä että erilaiset kulttuurit, yksilöt, tavat ja erilaisuus yleensäkin hyväksytään ja sitä opitaan arvostamaan. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa on myös tärkeää sopia yhteisesti oikeudenmukaiset rajat ja säännöt, joita noudattamalla voidaan ottaa askel lähemmäs tasa-arvoa. (Raunio ym. 2011, 31-33; Räty 2002, 46-47.)

3.3 Maahanmuutto Suomessa

Monikulttuurisuus liitettiin aikanaan ajatukseen sellaisesta yhteiskunnasta, jossa asuu ihmisiä monesta eri maasta ja kulttuurista. Vaikka monikulttuurisuuden käsite on nykyään laajentunut paljonkin, liitetään maahanmuutto siihen edelleen vahvana. Maahanmuuttoa on käsitteenä vaikea määritellä yksiselitteisesti, koska se on niin laaja. Sen alle liitetään esimerkiksi niin turvapaikanhakijat, pakolaiset kuin ulkomailta adoptoidutkin. Pakolaisella tarkoitetaan sellaista ihmistä, joka on lähtenyt kotimaastaan esimerkiksi sodan tai vainoamisen vuoksi. Tällaisen vainoamisen syyinä voi olla muun muassa henkilön uskonto. Turvapaikanhakija taas on pakolainen, joka toivoo saavansa kohdemaastaan turvapaikan joko vain itselleen tai myös

mahdolliselle perheelleen. Turvapaikkahakemuksen käsitteleminen on pitkä prosessi ja päätöstä odottavat henkilöt sijoitetaan yleensä vastaanottokeskuksiin. Käsitteellä 'maahanmuuttaja' ei siis voida määritellä ainoastaan yhtä ihmisryhmää. (Anis 2008, 23; Ihalainen & Kettunen 2011, 94-95; Söderling 2013, 17.)

Suomessa on muihin Euroopan maihin verrattuna suhteellisen vähän maahanmuuttajia. Kuvio 1 ilmenee, että Tilastokeskuksen väestörakenneselvityksen mukaan vuoden 2014 lopussa maassa asui vakituisesti 219 675 ulkomaan kansalaista (Kansalaisuus iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990 – 2014, 2015).

Kuvio 1 Ulkomaalaisten määrä Suomessa vuosina 2000-2014

Suurin osa Suomeen muuttavista tulee jostain toisesta Euroopan maasta, eniten Venäjältä ja Viirosta. Maahanmuutto on keskittynyt Suomessa suuriin kaupunkeihin: 65 prosenttia ulkomaalaistaustaisista asuu Suomen kymmenessä suurimmassa kaupungissa. Lapsiperheitä, jotka laskettiin maahanmuuttajiksi, oli Suomessa vuonna 2013 lukumääräisesti noin 32 000. Tähän lukuun sisältyivät sellaiset perheet, joissa molemmat vanhemmat olivat vieraskielisiä. Tilastokeskuksen Perheet 2013 –

katsauksen (2013, 9-10) mukaan sellaisia perheitä, joissa toinen vanhempi oli suomenkielinen ja toinen vieraskielinen, oli viisi prosenttia. Lukumääräisesti näitä perheitä oli Suomessa noin 77 000. Tällaisessa tapauksessa yleisempää on, että mies on Suomen kansalainen ja vaimo ulkomaalainen. (Perheet 2013, 9-10.)

3.4 Ennakkokäsitykset maahanmuutosta

Kun puhutaan maahanmuutosta tai monikulttuurisuudesta, esille nousevat myös usein käsitteet *stereotypia* ja *rasismi*. Stereotypialla eli ennakkokäsityksellä tarkoitetaan sellaista yleistystä, jolla valtaosa kansasta luonnehtii esimerkiksi jotakin ihmisryhmää. Niemisen (2014, 75) mukaan lähes jokaisesta kulttuurista, maasta ja kansanryhmästä löytyy omat stereotypiansa ja lähes jokainen käyttää elässään jotain stereotypiaa esimerkiksi kiusaamiseen. Tällaisia stereotypioita voivat olla esimerkiksi, että jokainen amerikkalainen on lihava tai että jokainen suomalainen on hiljainen ja vakava. Usein stereotypiat jotain kulttuuria kohtaan ovat sitä vahvempia, mitä vähemmän ihmisellä on tietoa kyseisestä kulttuurista. Stereotypiat mielletään usein kielteisiksi ja erityisen negatiivisia ihmiset ovat nimenomaan omaa kansanryhmäänsä vastaan kohdistuneista stereotypioista. Ennakkokäsitykset voivat olla kuitenkin myös positiivisia. (Nieminen 2014, 75.)

Rasismi taas on pohjimmiltaan sitä, kun eri etniset ryhmät laitetaan jollakin tavalla eriarvoiseen asemaan. Rasismissa on perusajatuksena se, että ihmiset voitaisiin etnisyytensä perusteella jakaa ryhmiin ja näille ryhmille voitaisiin määrätä jokin tietty arvojärjestys. Yleisesti rasismilla tarkoitetaan myös negatiivisia ennakkokäsityksiä ja kaikenlaista vihamielistä syrjintää. Rasismi ei tarkoita ainoastaan yhden ihmisen kohdistamaa syrjintää jotain tiettyä kansanryhmää kohtaan, vaan rasismia voi ilmetä myös yhteiskunnallisella tasolla. Tätä on esimerkiksi se, jos jonkin valtion lainsäädännössä tai päätöksenteossa ei oteta eri kansanryhmiä tasa-arvoisesti huomioon. Usein rasismin kohteeksi joutunut saattaa haluta erottautua valtaväestöstä tai rasismia kokenut voi vihaisena turvautua esimerkiksi väkivaltaan kantaväestöä kohtaan. Tämä taas edelleen vahvistaa stereotypioita ja lisää rasismia. (Räty 2002, 188-195.)

3.5 Kotoutuminen

Maahanmuuttajille tärkeä prosessi rasmin vähentämisessä ja oman hyvinvoinnin lisäämisessä on kotoutuminen. Kotoutumisella tarkoitetaan niitä prosesseja, joilla maahanmuuttaja tutustuu esimerkiksi uuden asuinmaansa toimintatapoihin, kulttuuriin, käytäntöihin ja kieleen sekä opettelee sopeutumaan niihin. Jos maahanmuuttaja on työtön tai saa toimeentulotukea, hänen kotoutumisensa avuksi voidaan tehdä yksilöllinen kotoutumissuunnitelma. Tämä mahdollisuus lukee kotoutumislaisissa (L 1386/2010, 12 §). Suunnitelmaan mietitään sellaisia toimenpiteitä, joilla maahanmuuttaja voisi saada työtä, esimerkiksi kielen opettelemista tai työkokeiluja. (Ihalainen & Kettunen 2011, 95.)

Uuteen maahan saapuminen ja siellä elämän aloittaminen on aina vaikeaa, joten kotoutumisen tukeminen on maahanmuuttajan henkiselle hyvinvoinnille todella tärkeä asia. Vieraassa maassa yksinkertaisetkin asiat, kuten ruokailuajat, kaupassakäynti ja kieli, voivat tuottaa hankaluuksia. Ottaa pitkän ajan, että ihminen sopeutuu uuteen kulttuuriin, joten kärsivällisyyttä kaivataan niin maahanmuuttajalta kuin häntä auttavilta ammattilaisiltakin. Todella tärkeää maahanmuuttajan hyvinvoinnin kannalta on löytää tasapaino vanhan ja uuden kulttuurin väliltä. (Schubert 2013, 63-64.)

Kun lapsiperhe muuttaa uuteen maahan, joutuvat lapset tottumaan moniin uusiin asioihin. Toki on totta, että lapset sopeutuvat helpommin kuin aikuiset ja heille esimerkiksi uuden kielen oppiminen voi olla paljon heidän vanhempiaan helpompaa. Maahanmuuttajaperhettä tulee aina ajatella kokonaisvaltaisesti. Jos vanhemmat kokevat suurta stressiä, taloudellisia vaikeuksia tai syrjäytymistä uudessa kulttuurissa, voivat lapsetkin usein huonommin. Eryyisen tärkeää koko perheen hyvinvoinnin kannalta olisi, että vanhemmat pyrkisivät oppimaan uutta kieltä mahdollisimman nopeasti. Koska lapset ovat usein vanhempiaan nopeampia omaksumaan uuden kielen, voi se aiheuttaa jännitteitä perheessä. Tärkeää kaikkien tällaisten ongelmien ehkäisemisessä olisi salliva ilmapiiri, jossa maahanmuuttajat otetaan ennakkoluulottomasti vastaan ja heidän kotoutumisessaan pyritään auttamaan kaikin keinoin. (Schubert 2013, 69-72.)

3.6 Vapaaehtoistoiminnan merkitys maahanmuuttajalle

Suomeen on muutaman kymmenen vuoden aikana perustettu noin 700 yhdistystä ulkomaalaissyntyisten ihmisten toimesta. Kun tarkastellaan nykypäivän maahanmuuttajaryhmiä ja heidän perustamiaan yhdistyksiä, kaikkein aktiivisimpia tällä saralla ovat iranilaiset sekä somalit. Tästä voidaan vetää myös johtopäätös, että pakolaisina maahan muuttaneet perustavat eniten maahanmuuttajayhdistyksiä Suomessa. Tätä on selitetty muun muassa sillä, että pakolaisina maahan tulleiden voi olla vaikea luoda yhteyksiä uudessa kotimaassaan ja yhdistyksen perustaminen on siihen hyvä pohja. Näissä yhdistyksissä maahanmuuttajat voivat tutustua niin kantaväestöön kuin myös muihin maahanmuuttajiin. Maahanmuuttajien perustamia yhdistyksiä on eniten kaupungeissa, Jyväskylässä niitä oli vuonna 2007 34 kappaletta. Useimmiten yhdistyksiä perustamassa ja niissä aktiivisesti mukana toimimassa ovat nimenomaan naiset. (Pyykkönen 2008, 106-108.)

Maahanmuuttajien perustamat yhdistykset tarjoavat heille mahdollisuuksia olla mukana vaikuttamassa ja osallistua aktiivisesti heille tärkeään päätöksentekoon. Yhdistysten arvopohjana on usein tasa-arvo ja ihmisoikeusasiat. Maahanmuuttajat näkevät yhdistystensä keskeisimpinä tehtävinä maahanmuuttajien kotouttamisen, syrjäytymisen ehkäisyn, kielen opiskelumahdollisuuksien tarjoamisen, ystävyysuhteiden luomisen ja henkisen hyvinvoinnin parantamisen. Yhdistyksen toimintaan osallistuminen luo vaikutusmahdollisuuksia ja on yksi väylä uuden elinympäristön toimintatapoihin tutustumiseen ja niiden ymmärtämiseen. (Pyykkönen 2008, 121-122.)

3.7 Monikulttuurisuuden tulevaisuus Suomessa

Monikulttuurisuuden tulevaisuuden ennustaminen on aina hankalaa, mutta joitain päätelmiä voidaan kuitenkin tehdä. Saukkosen (2013, 158) mukaan tärkeimpänä pohdintana on alati kasvava muuttoliike ja siitä seuraavat vähemmistöryhmät, joiden aseman määrittäminen tulee pian ajankohtaiseksi. Myös Suomessa asuvien ruotsinkielisten asemaa ja vaikutusta tulee varmasti pohtia tulevaisuudessa yhä enemmän. Niin sanottujen kaksikielisten kuntien – eli kuntien, joissa suomen kielen lisäksi toisena valtakielenä on ruotsi – osuus on vähentynyt. Suomen ruotsinkielisten

määrän odotetaan kuitenkin kasvavan ja ruotsin kielen olemassaolo Suomessa voidaan katsoa turvatuksi. (Saukkonen 2013, 158-161.)

On vaikeaa ennustaa sitä, millaiseksi Suomeen tuleva ja Suomesta pois suuntautuva muuttoliike tulee muokkautumaan tulevaisuudessa. Muun muassa maailmanlaajuinen poliittinen sekä taloudellinen tilanne vaikuttaa asioihin paljon: esimerkiksi lisääntyvät levottomuudet jossain päin maailmaa voivat kasvattaa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrää myös Suomessa. Saukkosen (2013, 162-163) mukaan maailman väkiluvun kiihtyvä kasvu sekä lisääntyvä halu muuttaa köyhemmistä maista vauraampiin muuttaa varmasti myös Suomen väkirakennetta. Tulevat sukupolvet tulevat muun muassa internetin takia olemaan myös edeltäjiään kielitaitoisempia sekä halukkaampia muuttamaan pois kotimaastaan, jolloin monikulttuurisuuden kasvaminen on hyvin todennäköistä. (Saukkonen 2013, 162-163.)

Maahanmuuton vaikutukset tulevat tulevaisuudessa näkymään myös varmasti Suomen työmarkkinoilla. Iso osa tällä hetkellä työssäkäyvistä ihmisistä tulee jäämään eläkkeelle ja työllisen työvoiman määrä tulee vähenemään, jolloin työvoimaa haetaan ulkomailta. Saukkosen (2013, 165) mukaan varmana voidaan pitää sitä, että maahanmuuttoliike Suomeen tulee kasvamaan ja entistä useammin tänne muuttaneet ihmiset tulevat myös jäämään Suomeen. Varovaisen ennusteen mukaan noin vuonna 2030 ulkomaalaisten määrän Suomessa arvioidaan olevan noin yli puoli miljoonaa henkilöä. (Saukkonen 2013, 165.)

4 VUOROVAIKUTUS ERI KULTTUUREISTA TULEVIEN VÄLILLÄ

4.1 Vuorovaikutuksen määrittelyä

Vuorovaikutus on taito, joka on sosiaalialalla työskentelevälle elintärkeä. Vuorovaikutuksella tarkoitetaan kahden tai useamman ihmisen välistä kontaktia. Usein hyvän vuorovaikutuksen merkitys unohdetaan ja sitä pidetään vähempiarvoisena kuin montaa muuta työssä tarvittavaa taitoa. Myös

vuorovaikutustaitojaan voi kehittää ja muokata ja se olisikin suotavaa läpi koko uran. (Ekström, Leppämäki & Vilén 2008, 16-17.)

Vuorovaikutusta ihmisten välillä on luonnehdittu yksi- tai kaksisuuntaiseksi. Kun viestin vastaanottaja ei voi vaikuttaa viestin sisältöön, on vuorovaikutus yksisuuntaista. Jos taas molemmat osapuolet voivat vaikuttaa, keskustella ja ottaa kantaa toistensa puheen sanomaan, puhutaan kaksisuuntaisesta vuorovaikutuksesta. Ekström ja muut (2008, 17-18) korostavatkin, että kaksisuuntainen vuorovaikutus on sitä todellista vuorovaikutusta, jossa molemmilla on mahdollisuus vaikuttaa ja olla osallisena. Tärkeää vuorovaikutuksessa on tasa-arvoinen kuuleminen ja kohtaaminen: erityisesti asiakaspalvelutyössä esimerkiksi potilaan tai asiakkaan kohtaaminen tasavertaisena on ensiarvoisen tärkeää. Jos asiakas on esimerkiksi huonolla tuulella, siihen ei saa vastata samalla tavalla, vaan työntekijän tulee pyrkiä olemaan reilu ja ymmärtäväinen. (Ekström ym. 2008, 17-18.)

Sanallisen viestinnän lisäksi vuorovaikutuksessa tärkeää on sanaton viestintä. Sanallisella viestinnällä tarkoitetaan kaikkea kommunikaatiota, jota tuotamme puheen kautta. Sanaton viestintä sen sijaan on monisävyisempää ja laajempaa viestintää, jota voi olla vaikeampi tulkita. Sanatonta viestintää ovat esimerkiksi ilmeet, eleet, katse ja vartalon asento. Vuorovaikutus on parhaimmillaan silloin kun sanallinen ja sanaton vuorovaikutus ovat täydellisessä tasapainossa. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa asiakas otetaan vastaan iloisella tervehdyksellä, hymyllä, katsekontaktilla ja vaikka reippaalla kädenpuristuksella. Ristiriidassa tilanne voisi olla silloin, jos tervehdys (sanallinen viestintä) olisi iloinen ja ystävällinen, mutta ilme (sanaton viestintä) olisi tynpeä ja asiakaspalvelija välttelisi esimerkiksi katsekontaktia. (Nieminen 2014, 120-121.)

4.2 Eri kulttuurien välinen vuorovaikutus

Kulttuurien välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen alkaa olla tämän päivän Suomessa tärkeä taito, koska eri kulttuurien vaikutukset näkyvät maassamme nykypäivänä entistä vahvemmin. Arjen vuorovaikutustilanteet ovat muuttuneet menneistä ajoista radikaalisti, koska katukuvassa kuulee ja näkee suomen lisäksi

monia muita eri kansallisuuksia, kieliä ja kulttuureita. Kulttuurien välistä vuorovaikutusta tulee tarkastella aina siinä tilanteessa sekä toimintaympäristössä eli kontekstissa, jossa vuorovaikutus tapahtuu. Toimiva ja kehittyvä vuorovaikutus eri kulttuurien välillä on tärkeää, koska näin voidaan välttää ristiriitoja sekä vähentää ennakkoluuloja. Tärkeää kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa on myös molemminpuolinen sopeutuminen, joka tarkoittaa sitä että yhteiskunta muokkautuu ja uudistuu eri kulttuurien toimintatapojen mukana. Kun kantaväestö suostuu ottamaan joukkoonsa asenteita ja arvoja muista kulttuureista sekä pyrkii mukautumaan niihin, on kyseessä vastavuoroinen ja erityisesti tasa-arvoinen vuorovaikutus eri kulttuurien välillä. (Raunio, Säävälä, Hammar-Suutari & Pitkänen 2008, 17-18.)

On tärkeää pohtia myös sitä, mikä oikeastaan lasketaan kulttuurien väliseksi vuorovaikutukseksi. Onko kulttuurien välistä vuorovaikutusta kaikki kantaväestön sekä muualta tulleiden välinen vuorovaikutus? Entä voidaanko esimerkiksi lappilaisen ja helsinkiläisen välistä vuorovaikutusta kuvailla tällä termillä? Raunion ja muiden (2008, 19-21) mukaan täytyy muistaa, ettei kulttuuri koskaan ole ainoa vuorovaikutustilanteessa vaikuttava tekijä. Usein se on vain ikään kuin taustalla, värittämässä mielipiteitä sekä ohjaamassa keskustelutapoja. Pitää myös ottaa huomioon, että vuorovaikutus ei koskaan tapahdu kirjaimellisesti kulttuurien, vaan oikeiden ihmisten välillä. (Raunio ym. 2008, 19-21.)

Kulttuurien välisen vuorovaikutuksen tekevät haastavaksi usein ennakkoluulot, jotka värittävät ihmisen mielipiteitä. Ulkomaalaisen näköisestä ihmisestä voidaan automaattisesti ajatella, ettei hän esimerkiksi osaa suomen kieltä kunnolla ja hänet voidaan näin ollen sen vuoksi jättää pois keskustelusta. Tärkeää olisi kuitenkin muistaa, että kulttuurimme ei koskaan määrittele meitä täysin, vaan me itse teemme kulttuuria omilla teoillamme. Eri kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa tärkeää on molemminpuolinen oppimisprosessi, jossa molemmat osapuolet opettelevat ymmärtämään toisiaan ja taustojaan sekä niitä tekijöitä, jotka vuorovaikutustilanteeseen vaikuttavat. (Raunio ym. 2008, 21-26.)

5 OSALLISTAMINEN JA VAPAAEHTOISTYÖ

5.1 Vapaaehtoistyön määrittelyä

Vapaaehtoistoiminta on eläväinen ja jännittävä yhteiskunnan osa. Yhteiskunnallisia trendejä ja murroksia seuraten se saa niitä myös itse aikaan. Siinä kohtaavat antamisen ja auttamisen arvot, yksilöiden perinteiset yhteistoiminnan tavat sekä osallisuus yhteiseen toimintaan. Vapaaehtoistoiminnan voima piilee siinä, että se tarjoaa yksilöille ja yhteisöille merkityksiä ja merkityksellisyyttä sekä antamisen ja saamisen elämyksiä. (Nylund & Yeung 2005, 13.)

Vapaaehtoistoiminnasta paljon käytetty määritelmä korostaa auttamisen näkökulmaa:

Vapaaehtoistoiminta on yksittäisten ihmisten ja yhteisöjen hyväksi tehty toiminta, josta ei saa rahallista korvausta, joka tehdään ilman pakkoa ja jota ei pidetä velvollisuutena perhettä tai sukua kohtaan (Laimio & Välimäki 2011, 9).

Vähitellen on alettu kuitenkin kiinnittämään enemmän huomiota vapaaehtoistoiminnan organisoimiseen sekä vapaaehtoisten omiin motiiveihin ja toiveisiin. 2000-luvulle tultaessa vapaaehtoistoiminnan tekijälleen tuottamat hyvinvointivaikutukset tunnustetaan ja sen yhteiskunnallista merkitystä arvostetaan laajemmin kuin aikaisemmin. Se nähdään myös kansalaisoikeutena. Laimio ja Välimäki (2011, 10) ovat muotoilleet määritelmän, joka kuvaa tätä uudenlaista ajattelua:

Vapaaehtoistoiminta on omasta halusta lähtevää, palkatonta toimintaa, jota tehdään omia arvoja vastaavan yhteisön hyväksi. Se on merkki halusta osallistua ja vaikuttaa ja sen tulisi olla kaikkien kansalaisoikeus. (Laimio & Välimäki 2011, 10.)

5.2 Vapaaehtoistyön eri muodot

Ihmisillä voi olla vielä melko suppea käsitys siitä, mitä vapaaehtoistoiminta oikeasti on. Jotkut voivat käsittää vapaaehtoistoiminnan kahvin keittämisenä erilaisissa tapahtumissa tai vanhusten kanssa ulkoilemisena. Todellisuudessa toiminnan monipuolisuus ja kirjo on paljon laajempaa. Kuviossa 2 esitellään vapaaehtoistoiminnan muotoja Laimion ja Välimäen (2011, 11-12) luokittelemana:

Kuvio 2 Vapaaehtoistyön muotoja (Laimio & Välimäki 2011, 11-12, muokattu)

Tukea tuottava vapaaehtoistoiminta tarkoittaa toimintaa joka auttaa heikommassa asemassa olevaa. Sosiaalisten verkostojen puuttuminen ja yksinäisyys voivat olla syitä tuen tarpeelle. *Osallistava vapaaehtoistoiminta* aktivoi ja mahdollistaa asiakkaan osallistumisen erilaisiin harrastuksiin. Vapaaehtoinen voi helpottaa esimerkiksi yksin asuvan vanhuksen osallistumista arkisiin tehtäviin tai kodin ulkopuolisiin harrastuksiin. (Laimio & Välimäki 2011, 11-12.)

Tuettu vapaaehtoistoiminta tarkoittaa rinnalla kulkemista sekä tukijaa.

Vapaaehtoinen ei aina pysty osallistumaan vapaaehtoistoimintaan ilman toisen apua. Esimerkiksi liikuntarajoitteisuus tai maahanmuuttajan vajavainen kielitaito voivat olla osallistumisen esteenä. *Vertaistoiminta* on vapaaehtoistoiminnan erityismuoto joka toteutuu yleensä ryhmämuotoisena. Ryhmää vetävällä vapaaehtoisella on samankaltaisia kokemuksia esimerkiksi elämäntilanteista tai sairauksista kuin ryhmäläisillä. (Laimio & Välimäki 2011, 11-12.)

Palveluja tuottava vapaaehtoistoiminta on itsenäistä palvelutoimintaa.

Vapaaehtoinen voi tehdä käsitöitä tai leipoa myyjäisiin, päivittää nettisivuja tai pitää luentoja. *Talkoo-, keräys- ja tapahtumatoiminta* on erilaisiin tapahtumiin, keräyksiin tai talkoisiin osallistumista. Nämä tehtävät ovat kertaluontoisia eivätkä vaadi vapaaehtoiselta laajaa koulutusta tai pitkäaikaista sitoutumista tehtävään.

Järjestötoiminta ja muu kansalaisvaikuttaminen on todella merkittävä osa aktiivista kansalaisyhteiskuntaa. Yhdistysten hallitusten työskentely on tällaisesta toiminnasta hyvä esimerkki. (Laimio & Välimäki 2011, 11-12.)

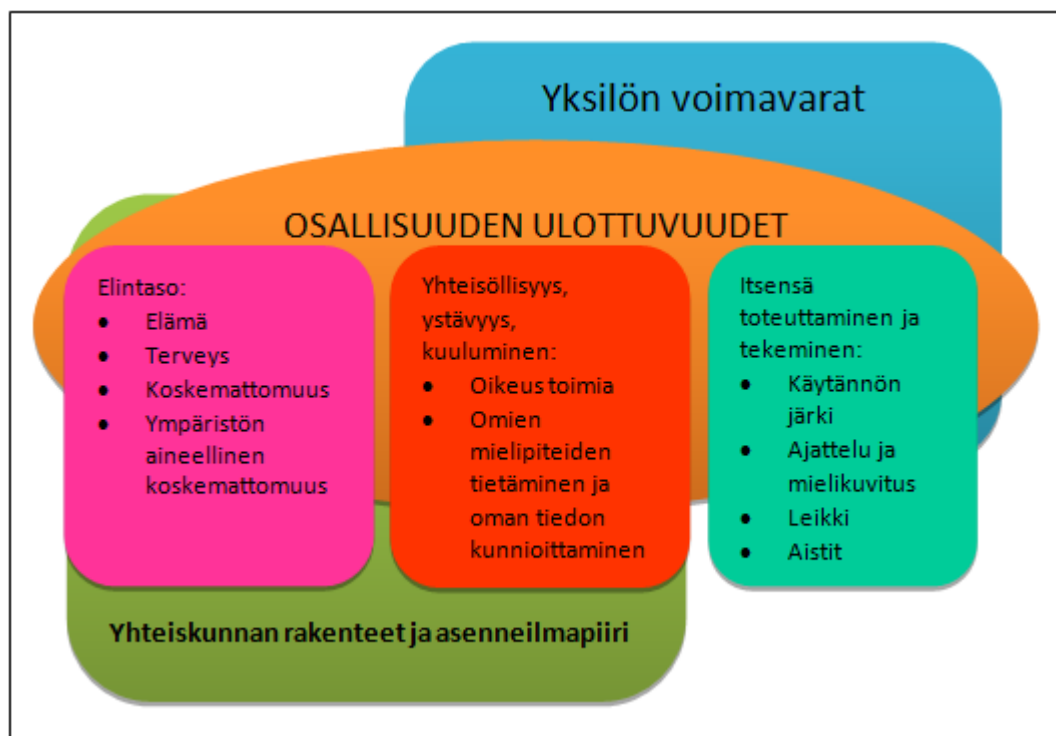
Ihmisillä on monenlaisia erilaisia tapoja elää ja olla läsnä arjessa.

Vapaaehtoistoiminta on joillekin ihmisille luonteva osa arkipäivää ja hyvän elämän kokemusta, johon on voitu päätyä erilaisten sattumien kautta. Toiminta tarjoaa osallisille pysähdys- ja levähdyspaikan erilaisissa elämänvaiheissa ja –tilanteissa. Kanssaihmissen kohtaaminen sekä yhteisöllinen osallisuus tarjoavat mahdollisuuden oman elämän suuntaamiseen uudelleenlaisille urille. (Nylund & Yeung 2005, 15.)

Vapaaehtoistoiminta ilmentää konkreettisesti aktiivista kansalaisuutta. Tehdessään ilmaiseksi työtä toisten ihmisten ja oman yhteisönsä hyväksi, toimii henkilö silloin kiistatta aktiivisena kansalaisena. Tekijä on mukana omana itsenään, hän osallistuu ja toimii. Hän tapaa muita ihmisiä, niin tuttuja kuin uusia, ja välittää toisista ihmisistä ja yhteisistä asioista. Omalla tavallaan vapaaehtoisena toimiminen kehittää ihmistä. Se syventää ihmisen identiteettiä sekä kehittää eettistä arvomaailmaa. Ihmisen taito osallistua, vaikuttaa ja toimia paranee sekä kommunikointi muiden ihmisten kanssa ja heidän kohtaamisensa kehittyvät. Vapaaehtoistoiminta siis kasvattaa ja opettaa yksilöä niin ihmisenä kuin kansalaisena. (Harju 2005, 70.)

5.3 Osallisuus

Osallisuus on kuulumisen, tuntemisen ja tekemisen moninainen kokonaisuus. Sitoutuminen, luottamus ja kuulluksi tuleminen ovat keskeisessä asemassa osallisuudessa. Osallisuus on kokemus yhteisöön ja yhteiskuntaan kuulumisesta ja näin ollen vastakohta syrjäytymiselle. Yhteiskunnallisesti tärkeää on se, miten yksilöllä on mahdollisuus osallistua päätöksentekoprosessiin. Yhteisö, yhteiskunta ja ympäristö luovat yhteenkuuluvuuden tunteen mikä saa yksilön kiinnittymään toimintaan. Osallisuudessa olennaista on vastuun ottaminen, sitoutuminen, omaehtoinen toiminta sekä omaa elämää koskettaviin asioihin vaikuttaminen. Osallisuuden ulottuvuuksia on jäsenelty kuviossa 3. (Jämsén & Pyykkönen 2014, 9.)

Kuvio 3 Osallisuuden ulottuvuudet (Särkelä-Kukko 2014, 38, muokattu)

Lähtöoletuksena osallisuudelle on se, että osallisuutta lisäämällä kasvatetaan yksilön hyvinvointia. Yksilön hyvinvointi puolestaan heijastuu yhteiskuntaan eheytenä, sosiaalisena kestävytenä sekä luottamuksen lisääntymisenä. (Karjalainen & Raivio 2013, 12.)

Järjestöjen perustehtävänä on luoda ihmisille mahdollisuuksia osallistumiseen, minkä vuoksi järjestöillä on suuri merkitys osallisuuden edistämisessä. Vapaaehtois-, vertais- ja harrastustoiminta, joita järjestöt organisoivat, ovat harmillisesti edelleen melko tuntemattomia sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten keskuudessa. Matalan kynnyksen toimintaa ajatellen järjestöillä on paljon osaamista toiminnan kehittämiseen. Järjestöt pystyvät tavoittamaan ihmisiä, jotka eivät osaa toimia nykyaikaisessa monimutkaisessa palvelujärjestelmässä. Oikeiden palvelujen löytäminen voi olla hankalaa, mutta matalan kynnyksen ohjeistus ja neuvonta opastaisivat ihmisiä palvelujen pariin. Ihmisten osallistumista ja vaikuttamismahdollisuuksia ajatellen päätöksentekijöillä sekä organisaatioiden johtajilla on erittäin suuri merkitys osallisuutta vahvistavan toiminta- ja työkuulttuurin edistämisessä yhteiskunnassa. Uutta osaamista, riittäviä resursseja sekä uusia, nykyaikaisia toimintatapoja tarvitaan jatkuvasti. (Pyykkönen 2014, 25-27.)

Tulevissa, jo käynnissä olevissa lakiuudistuksissa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi annetaan entistä enemmän painoarvoa. Uudistuvat kuntalaki, sosiaalihuoltolaki ja vanhuspalvelulaki pakottavat kunnat miettimään ja kehittämään entistä tarkemmin kuntalaisten ja asiakkaiden vaikuttamisen ja osallistumisen toimintatapoja sekä –rakenteita. (Pyykkönen 2014, 27.)

6 PERHEIDEN KANSSA TEHTÄVÄ ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ

6.1 Perhe yhteiskunnallisena yksikkönä

Perhe on ryhmä yksilöitä, joiden keskinäiset biologiset, emotionaaliset ja sosiaaliset suhteet ylläpitävät ryhmää sekä erottavat heidät muista yhteiskunnallisista ryhmistä. Perhesuhdetta määrittävät myös taloudelliset ja moraaliset seikat, kuten hoiva ja huolenpito. Nämä moninaiset tekijät muodostavat perheenjäsenten välille yhteiskunnan normien ja lakien säätelemiä siteitä ja suhteita, jotka voivat olla vapaaehtoisuuden tai velvoitteiden sävyttämiä. (Rönkkö & Rytönen 2010, 10.)

Perheen lähtökohtana on usein parisuhde, johon syntyy lapsi. Perhe voi ajan kuluessa muotoutua lähtökohdiltaan hyvinkin erilaiseksi kokonaisuudeksi, jossa voi olla monia eri sukupolvia ja sukuja. Samalla perheen sisäiset roolit muuttuvat, kun pariskunnasta tulee vanhempia, vanhemmista isovanhempia ja lapsista sisaruksia. (Rönkkö & Rytönen 2010, 10.)

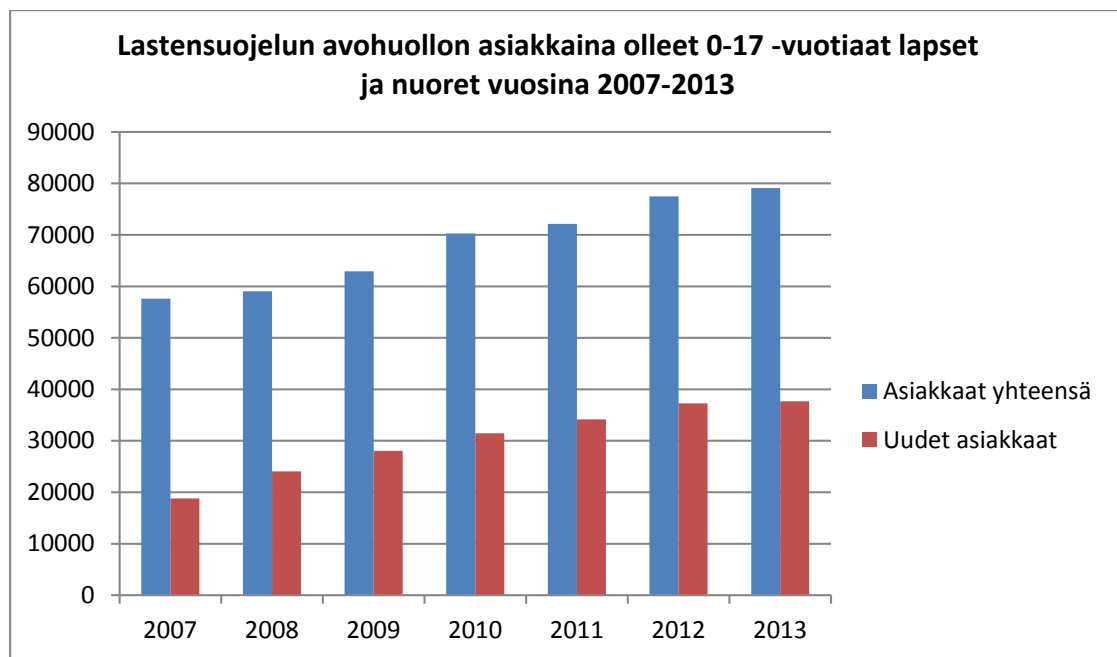
Vaikka perhe muodostaakin hyvin yksityisen perhekulttuurin, on se silti osa yhteiskuntaa. Perheellä on erilaisia tehtäviä, joita yhteiskunta odottaa sen täyttävän: biologisen ja kasvatuksellisen tehtävän mukaan perheen tulee tuottaa jälkeläisiä sekä kasvattaa heistä yhteiskunnan täysivaltaisia jäseniä, kun taas tuotannollisen tehtävän mukaan perheen tulee osallistua yhteiskunnan rakentamiseen ja ylläpitoon tekemällä työtä, maksamalla veroja ja kuluttamalla. Yhteiskunnallisena instituutiona perheen odotetaan tekevän yhteistyötä muiden instituutioiden, kuten päivähoiton, koulun sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa. (Rönkkö & Rytönen 2010, 10.)

6.2 Perhetyö osana lastensuojelua

Perhetyö on lastensuojelun avohuollon tukitoimi, jota järjestetään lastensuojelulain (L 13.4.2007/417, 36 §) määräämällä tavalla. Lastensuojelulain 2§ mukaan vastuu lapsen hyvinvoinnista ja tasapainoisesta kehityksestä on ensisijaisesti lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla. Viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia lapsen kasvatuksessa sekä järjestettävä ja tarvittaessa ohjattava perhe riittävän ajoissa oikeanlaisten palveluiden ja tukitoimien pariin. (L 13.4.2007/417.)

Perhetyön toiminta-ajatuksen taustalla on myös Yhdistyneiden Kansakuntien 20.11.1989 hyväksymä Lasten oikeuksien sopimus, joka on ratifioitu lähes kaikissa maailman valtioissa. Suomessa sopimus ratifioitiin vuonna 1991. Sopimuksen mukaan ensisijaisesti vastuu lapsen kasvatuksesta ja huolenpidosta on vanhemmilla. Valtion tulee tarjota vanhemmille apua tässä tehtävässä ja viime kädessä otettava vastuu suojelun ja huolenpidon järjestämisestä lapselle, mikäli vanhemmat eivät pysty tehtäväänsä hoitamaan. Lasta on suojeltava kaikenlaiselta kaltoinkohtelulta järjestämällä ennaltaehkäisevää tukea vanhemmille. (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989, 8, 14-15.)

Kuviossa 4 esitetään lastensuojelun avohuollon asiakkaina olleiden 0-17 –vuotiaiden lasten ja nuorten määrän kasvua vuosina 2007-2013. Asiakkuuksien määrä on noussut tasaisesti. Viimeisin tilastotieto vuodelta 2013 kertoo asiakkuuksien määräksi 79086, joista uusia asiakkuuksia on ollut 37688. (Lastensuojelu 2013, 2014, 13.)

Kuvio 4 Lastensuojelun avohuollon asiakkaina olleet 0-17 -vuotiaat lapset ja nuoret vuosina 2007-2013 (Lastensuojelu 2013, 2014, 13, muokattu)

Lastensuojelun avohuollon asiakkuuksien kasvaneen määrän selittää osin vuonna 2008 uudistunut lastensuojelulaki. Lain tavoite on tukea perheitä entistä varhaisemmassa vaiheessa, jolloin asiakkuuden alkaminen näkyy tilastoissa entistä nopeammin. Uusi lastensuojelulaki velvoittaa lapsen kanssa työskentelevien ammattihenkilöiden ilmoittamaan sosiaalihuoltoon välittömästi, mikäli lapsen olosuhteet tai käyttäytyminen herättävät huolen lapsen terveydestä ja turvallisuudesta (L 13.4.2007/417, 25 §). Ilmoituskynnyksen madaltumisen uskotaan lisänneen lastensuojeluilmoitusten määrää. (Lastensuojelu 2013, 2014, 11.)

Perhetyön käsitettä käytetään monella eri tavalla. Reijonen (2005, 9-10) kertoo Heinon, Bergin ja Hurtigin (2000) selvityksestä, jossa on tutkittu perhetyön työmuotoja ja prosesseja. Selvityksen mukaan perhetyötä on kehitetty eri puolilla maata itsenäisesti, erilaisia toimintatapoja käyttäen ja kokemuksia vaihtamalla, mutta perhetyön sisältönä nähdään *perheen arjen tukeminen ja perheen elämään puuttuminen väliintulojen avulla*. Rönkkö ja Rytönen (2010, 27) luettelevat perhetyön peruslähtökohdiksi perheiden elämästä nousevat tarpeet kuten lasten kasvatuskysymykset, vanhemmuuden tukemisen ja toimintakyvyn lisäämisen. Reijonen (2005, 10) kuvaa perhetyön kaikkien eri toimintatapojen yhteiseksi sisällöksi *yhteistyön kaikkien perheenjäsenten sekä yhteistyöverkoston toimijoiden kesken*.

Perhetyötä voidaan tehdä eri toimintaympäristöissä eri ammattinimikkeiden edustamana. Kunta voi järjestää perhetyötä lastensuojelun sosiaalitoimen, neuvolan tai päiväkodin kautta, mutta myös seurakunta ja kolmannen sektorin edustajat voivat tuottaa perhetyön palveluita. Perhetyötä voidaan tarjota osana eri elämänalueiden palveluita, kuten päihde- ja mielenterveyspalveluita, terveydenhoitoa tai lastensuojelua. Laajimmillaan perhetyöksi voidaan kutsua kaikkea yhteiskunnallisten palveluntuottajien tarjoamaa perheiden parissa tehtävää työtä. (Rönkkö & Rytönen 2010, 27-29.)

6.3 Ennaltaehkäisevä työ osana lastensuojelua

Ennaltaehkäisevä työ on lastensuojelulaissa määriteltyä ehkäisevää lastensuojelutyötä, joka edistää ja turvaa lasten ja nuorten hyvinvointia, kasvua ja kehitystä sekä vahvistaa vanhemmuutta silloin kun perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana (L 13.4.2007/417, 3 §).

Perheiden kanssa tehtävän ennaltaehkäisevän työn tavoitteena on ehkäistä lastensuojelun asiakkuuden sekä muiden tukitoimien tarvetta. Tärkeimmässä osassa tässä tehtävässä ovat yhteiskunnan perheelle tarjoamat peruspalvelut, kuten äitiys- ja lastenneuvola, varhaiskasvatuspalvelut, koulu sekä terveydenhoito. Näiden sosiaali- ja terveyspalveluiden, varhaiskasvatuksen sekä opetustoimen ammattilaisten lapsen sekä tämän perheen parissa tekemällä työllä on hyvinvointia

lisäävä vaikutus, mutta heidän tehtävänä on myös tunnistaa, mikäli perheellä on erityisiä tuen tarpeita sekä ohjata perhe näiden palvelujen pariin. (Myllärniemi 2007, 10.) Ehkäisevää perhetyötä voidaan toteuttaa perheen kodin lisäksi myös esimerkiksi perhekahviloissa, erilaisissa vertaistukiryhmissä tai harrastusryhmissä (Rönkkö & Rytönen 2010, 33.) Lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä on lakisääteinen velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli he havaitsevat tai saavat tietää asioita joiden vuoksi lastensuojelun tarve tulee selvittää (Ehkäisevä lastensuojelu 2015).

Perheen tilanteen muuttuminen esimerkiksi työttömyyden, sairastumisen, avioeron tai taloudellisten vaikeuksien vuoksi saattaa aiheuttaa *varhaisen tuen tarpeen* (Myllärniemi 2007, 11). Varhainen tuki on toimintaa, jonka tavoitteena on ehkäistä tai helpottaa riskitilanteessa olevien perheiden ongelmia tarjoamalla apua riittävän aikaisessa vaiheessa. Ihanteellisessa tilanteessa työntekijä ennakoii riskin ja osaa tarjota apua niin varhain, ettei varsinaista ongelmaa pääse syntymään. Varhainen tuki voidaan nähdä myös varhaisena puuttumisena, jossa ongelman havaittuaan työntekijä puuttuu tilanteeseen heti. (Heinonen 2007, 82.) Kuviossa 5 kuvaillaan muutamia keinoja, joiden avulla työntekijä voi toteuttaa ehkäisevää työtettä (Lastensuojelun keskusliitto 2012).

- *Tuen lapsen hyvinvointia ja kannustan lasta osallisuuteen.*
- *Toimin vanhempien kasvatuskumppanina ja kohtaan heitä säännöllisesti.*
- *Havainnoin lapsen kehitystä vanhempien ja työkavereiden kanssa yhdessä.*
- *Tiedän vastuuni puuttua tilanteeseen, jos lapsen käyttäytyminen kiinnittää jatkuvasti huomiota, häntä laiminlyödään tai kaltoinkohdellaan.*
- *Hankin tietoa ehkäisevästä työstä, sovin työyhteisössä lastensuojelun toimintatavoista ja verkostoidun toisten ammattilaisten kanssa.*
- *Toimintaani ohjaa lapsen etu.*

Kuvio 5 Ehkäisevän työn huoneentaulu (alkup. kuvio ks. Lastensuojelun keskusliitto 2012.)

Ennaltaehkäisevä perhetyö on läsnä perheen arjessa, tukee ja auttaa löytämään voimavaroja. Työskentelyn ongelmia ennaltaehkäisevän luonteen vuoksi tilanteeseen voidaan saada muutos nopeastikin, mikä tekee työskentelystä palkitsevaa ja antaa perheelle työkaluja käsitellä vaikeita elämäntilanteita jatkossakin. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 73.)

6.4 Ennaltaehkäisevä työ osana sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaa

Vuoden 2014 Sosiaalibarometriin vastanneiden sosiaali- ja terveyspalveluiden johtajien mukaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen suurin alueelliseen hyvinvointiin vaikuttava tekijä on järjestöjen tarjoama tuki samankaltaisessa elämäntilanteessa oleville. Harrastus- ja virkistystoiminta sekä mahdollisuudet osallistua järjestöjen toimintaan nähdään myös lähes yhtä tärkeinä. Järjestöjen panosta arvostetaan siis myös valtion ja kuntien järjestämien palveluiden parissa. Palveluiden nähdään täydentävän toisiaan ja muodostavan palveluverkostosta entistäkin kattavamman. (Eronen, Hakkarainen, Londén & Peltosalmi 2014, 102.)

Järjestöbarometri 2014 kuvaa kyselyyn osallistuneiden paikallisten sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toiminnan painopisteiden olevan harrastus- ja virkistystoiminnassa (71 % vastaajista) sekä vapaaehtoistyössä (65 % vastaajista). Ehkäisevän työn osuuden näki tärkeimmäksi 40 % vastaajista. Ehkäisevää työtä pidetään merkittävänä varsinkin päihde-, sijaishuolto- sekä työttömien yhdistyksissä. Valtakunnallisissa järjestöissä vapaaehtoistoiminta sekä ehkäisevä työ ovat vielä suuremmassa roolissa: kyselyyn vastanneista järjestöjohtajista 78 % koki näiden toimintojen painoarvon olevan suuri. (Peltosalmi, Hakkarainen, Londén, Kiukas & Särkelä 2014, 29-30, 61.)

Särkelän (2013, 9) mukaan paikallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminta voidaan yleisesti nähdä ennaltaehkäisevänä työnä. Harrastus- ja virkistysmahdollisuuksien luominen ja vertaistuen tarjoaminen edistää ihmisten hyvinvointia ja ylläpitää toimintakykyä. Tiukentuneen taloudellisen tilanteen vuoksi Häkkinen ja Saarenpää (2013, 122) pitävät järjestöjen toimintaedellytyksien turvaamista hyvin tärkeänä, sillä

järjestöjen tarjoamat palvelut tavoittavat usein juuri ne ihmiset, joilla ei ole edellytyksiä hankkiutua maksullisten palveluiden pariin.

7 MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO

7.1 Mannerheimin Lastensuojeluliitto järjestönä

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on yli 91000 jäsenen ja 558 paikallisyhdistyksen voimin toimiva avoin, poliittisesti sekä uskonnollisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö, jonka päätehtävä on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Paikallisyhdistyksiä hallinnoi kymmenen piirijärjestöä, joita taas hallinnoi keskustoimisto. (MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia n.d.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton arvot - *lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, inhimillisyys sekä yhdenvertaisuus* näkyvät kaiken toiminnan taustalla. Toimintaa ohjaavat myös periaatteet, joita *ovat avoimuus, ilo, kumppanuus, osallisuus sekä arjen arvostus*. (MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia n.d.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton vision mukaan Suomi on vuonna 2024 lapsen edun etusijalle asettava lapsiystävällinen yhteiskunta, jossa lapset ja nuoret voivat hyvin. Tähän tavoitteeseen pyritään tekemällä yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa sekä vaikuttamalla poliittiseen päätöksentekoon. Mannerheimin Lastensuojeluliitto tekee konkreettista työtä myös lähempänä kohderyhmiä: koulujen tukioppilastoiminnan sekä lasten ja nuorten auttavan puhelinpalvelun järjestäminen tukee lapsia ja nuoria kasvun kysymyksissä sekä pyrkii ehkäisemään kiusaamista. Perheille tukea tarjotaan neuvoloiden kautta jaettavien oppaiden sekä internetsivujen tietopankin kautta. Mannerheimin Lastensuojeluliitto kouluttaa myös tukihenkilöitä sekä ylläpitää perhekahvilatoimintaa, jossa lapsiperheet voivat tavata toisiaan. (MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia n.d.)

Järvi-Suomen piiri on yksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton kymmenestä piirijärjestöstä. Järvi-Suomen piiri toimii Etelä-Savon, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan sekä Pohjois-Savon maakuntien alueella, ja sen vapaaehtoiskeskukset sijaitsevat

Jyväskylässä, Joensuussa, Kuopiossa sekä Mikkelissä. Järvi-Suomen piiriin kuuluu yli sata paikallisyhdistystä. (Järvi-Suomen piiri 2014.)

7.2 Perhekahvilatoiminta

Perhekahvila on perheille tarkoitettu avoin kohtaamispaikka, johon ovat tervetulleita kaikenlaiset perheet kulttuuriin ja sukupolviin katsomatta. Perhekahvilassa vanhemmat saavat keskusteluseuraa sekä vertaistukea toisilta vanhemmilta ja lapset taas saavat leikkiseuraa ja puuhaa. (Satuli-Kukkonen 2011.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahviloiden toiminta-ajatus perustuu vertaistukeen, vapaaehtoisuuteen sekä paikallisuuteen. Perhekahvilan perustavat alueen paikallisyhdistysten vapaaehtoiset paikallisyhdistyksen tukemana alueelta nousevien tarpeiden mukaan. Yleensä perhekahvila on auki 1-2 aamupäivänä viikossa, mutta myös iltaperhekahvilat ovat yleistymässä. Perhekahvilan tilat saadaan usein käyttöön paikallisilta toimijoilta, kuten esimerkiksi päiväkodeilta, perhekeskuksilta tai neuvoloilta. (Satuli-Kukkonen 2011.)

Kuvio 6 Lorutuokiolla (Hänninen 2015)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton arvojen mukaisesti lapset ovat etusijalla perhekahvilan toiminnan suunnittelussa. Lapsille järjestetään ohjattua toimintaa sekä tilaa leikkiä. Toiminnan suunnitteluun saavat osallistua kaikki halukkaat omien voimavarojensa sekä kykyjensä mukaisesti. Toimintaa myös toteutetaan yhdessä. Näin perhekahvilasta muotoutuu kävijöidensä mukainen, yhteisöllinen tapaamispaikka. (Satuli-Kukkonen 2011.)

Yksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilatoiminnan tärkeimmistä ajatuksista on perheiden osallistaminen. Vapaaehtoistoimintaan innostamisen lähtökohtana on aina ihmisen oma osallistumisen halu eikä mikään ulkoinen pakko. On hyvä, että toiminnan alkuvaiheessa joku toimii ryhmän esimerkkinä, mutta vastuu ryhmän toiminnasta on kuitenkin kaikkien osallistujien yhteinen. (Kurki 2000, 77.)

7.3 MLL Huhtasuon perhekahvila

Huhtasuon perhekahvila perustettiin syyskuussa 2014. Perhekahvilan perustamisessa oli mukana Mannerheimin Lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piirin lisäksi opiskelijoita. Aluksi perhekahvila toimi opiskelijoiden sekä muutaman vapaaehtoisen voimin, kunnes joulukuussa 2014 perustettiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Huhtasuon paikallisyhdistys. Paikallisyhdistyksen perustamisen myötä perhekahvila sai taakseen yhdistyksen tuen. Yhdistyksen tuki mahdollisti perhekahvilan toiminnan monipuolistamisen: taloudellisen tuen avulla perhekahvilassa aloitettiin aamupalatarjoilu. Yhdistyksen kokouksissa perhekahvilan toimintaa kehitettiin ideoimalla uusia tapahtumia.

Kuvio 7 Perhekahvilan touhuja (Hänninen 2015)

Huhtasuon perhekahvila alkoi vähitellen saamaan enemmän kävijöitä. Tavoitteena oli saada kävijät tulemaan uudelleen ja vakinaistaa heidät mukaan osaksi perhekahvilan sekä koko Huhtasuon paikallisyhdistyksen toimintaa. Vapaaehtoistoimintaan mukaan rekrytoiminen on tärkeää aloittaa pienistä askelista, kuten vaikkapa kahvin keittämisestä ja jälkien siivoamisesta. Nämä pyynnöt tulee toki tehdä hienovaraisesti ja aloittaa sellaisista henkilöistä, jotka vaikuttavat eniten kiinnostuneilta toimintaan lähtemiseen. Aluksi voi myös olla tärkeää, että on itse mukana ja läsnä uuden vapaaehtoisen kanssa tekemässä, koska silloin toiminnan aloittaminen tuntuu turvallisemmalta ja luontevammalta. Mitä enemmän mahdollisille uusille vapaaehtoisille antaa vastuuta ja osoittaa luottamustaan, sitä varmempaa on saada toimintaan mukaan pitkäkestoinen ja hyvä vapaaehtoistoiminnan aktiivi. (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 85.)

Huhtasuon perhekahvilan toimintaan kävijät alkoivat osallistumaan aamupalatarjoilussa avustamalla sekä ohjelmaa ideoimalla. Syksyn 2014 ohjelman (liite 4) suunnittelivat opiskelijat, mutta kevään 2015 ohjelman (liite 5) suunnittelussa oli mukana jo perhekahvilan kävijöitä sekä yhdistyksen aktiiveja.

8 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET AIHEESTA

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja sen toiminta on ollut varsin suosittu aihe erilaisten opinnäytetöiden aiheena. Perhekahvilatoiminnan kehittäminen, vanhemmuuden tukeminen perhekahvilatoiminnan avulla sekä palvelun merkitys tukea tarvitseville perheille ovat olleet perhekahviloita käsittelevien ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden yleisiä aiheita, mutta myös monikulttuuristen perhekahviloiden toimintaa on tutkittu.

Maahanmuuton tutkiminen on lisääntynyt viime vuosikymmeninä ilmiön yleistymisen myötä. Laura Puukko (2014) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan maahanmuuttajaäitien keinoja luoda suhteita valtaväestöön ja mainitsee Mannerheimin lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajaäidille –toiminnan yhtenä vaikuttavana tekijänä. Eeva Ahtee (2011, 15) on taas tutkinut pro gradu –tutkielmassaan maahanmuuttajanaisten osallistumista vertaisryhmien toimintaan ja mainitsee lisäksi maahanmuuttajanaisiin keskittyvän kotimaisen tutkimuksen lisääntyneen vasta viime vuosien aikana.

Monikulttuurisuuden lisääntyminen näkyy myös muiden tutkimusaiheiden yhteydessä. Ari Marjovuori (2014, 83) on tutkinut väitöskirjassaan vapaaehtoistyön eri ulottuvuuksia vapaaehtoistyöntekijöiden kokemana, ja on monikulttuurisuuden ja vapaaehtoistyön kohtaamista tarkastellessaan havainnut samankaltaisia tuloksia kuin mitä opinnäytetyömme johtopäätöksissä raportoimme (ks. luku 10.1).

Seppälän (2011, 58) pro gradu –tutkimuksen mukaan järjestöjen osuus sosiaali- ja terveyssektorilla tehtävästä työstä tulee kasvamaan tulevaisuudessa, varsinkin ennaltaehkäisevien palveluiden suhteen. Taloudellisen tilanteen heiketessä julkisten

palvelujen leikkaukset kohdistuvat voimakkaasti myös sosiaaliseksiin, mutta järjestöjen toimintaan tällä ei uskota olevan merkitystä. Kunnat rahoittavat järjestöjen toimintaa vain vähäisissä määrin, joten järjestöt uskovat vapaaehtois pohjaisten palveluiden voimaan jatkossakin. (Seppälä 2011, 58-59.)

9 MAAHANMUUTTAJIEN OSALLISTUMINEN HUHTASUON PERHEKAHVILAN TOIMINTAAN

9.1 Tutkimusmenetelmä ja aiheen rajaus

Opinnäytetyömme on malliltaan *kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus*.

Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii saamaan selville asioita jotka liittyvät todelliseen elämään ja ovat lähellä ihmisten arkea. Tällaiset tutkimuskohteet ovat usein muokkautuvia ja monisäikeisiä, jolloin niitä täytyy kuvata mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tärkeää ovat erilaiset arvot sekä niiden kunnioittaminen. Tutkimus perustuukin usein johonkin arvoon tai arvolähtökohtaan, ja silloin tutkijan tulee koko tutkimuksensa ajan pitää mielessä kuinka hän pyrkii ymmärtämään tutkimaansa ilmiötä ja mitä sen taustalla on. Kvalitatiivisen tutkimuksen päätarkoitus on pikemminkin löytää jotain uutta, tutkia ja paljastaa uusia näkökulmia kuin vahvistaa jotakin jo olemassa olevaa tutkimusta tai sen tulosta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 151-152.)

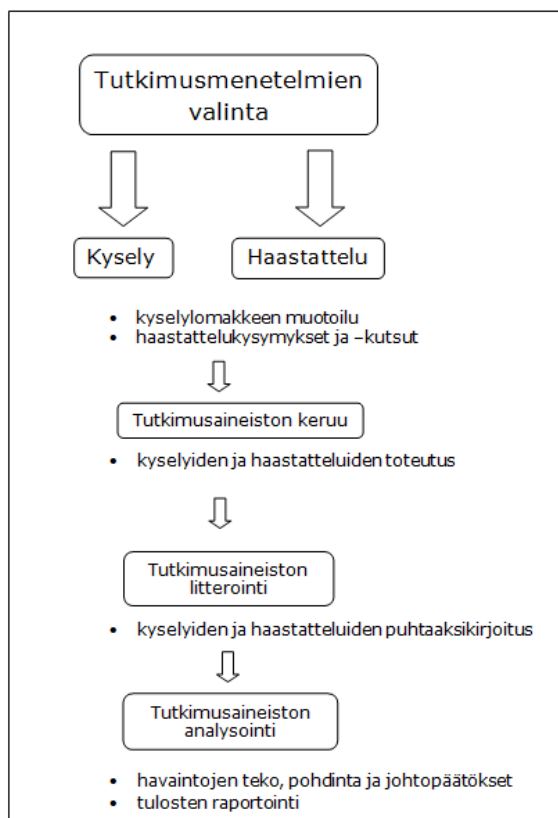
Kvalitatiivinen tutkimusote tukee opinnäytetyömme tavoitetta löytää keinoja maahanmuuttajien saamiseksi Huhtasuon perhekahvilan toimintaan. Aihepiirin syvällisempi ymmärtäminen vaati teoriataustan monipuolista tarkastelua. Keskusteluissamme huomasimme, että aiheeseemme liittyi useampia taustailmiöitä mitä opinnäytetyössämme olisi järkevää käsitellä, joten teoriaosuuden rajaamista jouduttiin miettimään useaan otteeseen. Lopulta tutkimuksen kannalta keskeisimmiksi teoriaosa-alueiksi valikoitui *monikulttuurisuus, osallistaminen ja vapaaehtoistyö sekä ennaltaehkäisevä työ perheissä*.

Kvalitatiivisen tutkimuksen erikoispiirteenä pidetään myös sitä, että ihminen on vahvassa roolissa niin tiedonkeruussa kuin tutkimuksen kohteena. Tutkija käyttää

useimmiten ihmisläheisiä keinoja tiedonkeruuseen, esimerkiksi haastatteluja, havainnointeja ja keskusteluja. Myös tutkimuksen kohteet on usein valittu harkiten, eikä satunnaisotoksella. Tutkimus muokkautuu monesti myös paljon sen edetessä ja sekä tutkimis- että analysointivaiheessa voidaan olla joustavia ja aiemmista suunnitelmista voidaan poiketa, jos tutkimus lähtee alkuperäisestä hieman erilaiseen suuntaan. (Hirsjärvi ym. 2004, 155.)

9.2 Tutkimusaineiston keruu

Halusimme kerätä opinnäytetyöhömme tietoa ja mielipiteitä juuri niiltä ihmisiltä, jotka ovat tutkimuksemme keskiössä. Kvalitatiivista tutkimusotetta tukee haastateltavien ja kyselyyn vastanneiden henkilöiden otos: meille oli tärkeää saada laadukasta ja hyödyllistä täsmätietoa Huhtasuon alueeseen liittyen. Tiedonkeruussa päätimme käyttää menetelmänä sekä haastattelua että kyselyä. Kuviossa 8 on selvitetty tutkimusaineiston keruuprosessi tutkimusmenetelmien valinnasta tulosten raportointiin.

Kuvio 8 Aineistonkeruuprosessi

9.2.1 Haastattelu

Haastattelu on tutkimusmenetelmä, jolla saadaan erityisen paljon selville tutkittavan tunteista, mielipiteistä ja haluista, koska haastattelussa ollaan suorassa ja vuorovaikutuksellisessa kontaktissa tutkittavan kanssa. Haastattelussa tutkimusmenetelmänä on sekä hyviä että huonoja puolia. Etuina voidaan pitää esimerkiksi haastattelun joustavuutta; kysymyksiä voidaan muokata, tutkittavaa voidaan auttaa vastaamisessa ja lisäkysymyksien esittäminen on mahdollista. Vastauksien tulkitseminen on myös helppoa, koska haastattelija kuulee vastaukset ja pystyy tekemään päätelmiä esimerkiksi haastateltavan tunnetilan, äänensävyn ja kehonkielen perusteella. Suurin huono puoli haastattelun käyttämisessä tutkimusmenetelmänä on se, että haastattelutilanteessa tutkittava voi vastata kysymykseen eri lailla kuin jossain muussa tilanteessa. Tähän voi olla syynä moni asia: haastattelutilanne voi jännittää, kemia haastateltavan ja haastattelijan välillä ei jostain syystä toimi, haastateltavan mielentila ei ole haastatteluun oikeanlainen ja niin edelleen. Vaikka haastattelu on keskustelua, on kuitenkin muistettava että sen ensisijainen tarkoitus on tiedonkeruu ja näin ollen haastattelijan tulee aina olla tilanteessa keskustelua johtava henkilö. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 192-195.)

Hirsjärven ym. (2004) mukaan haastattelutyyppejä on kolmenlaisia: strukturoitu haastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu. Strukturoidussa haastattelussa kysymykset ja niiden järjestys on etukäteen haastattelijoiden toimesta tarkasti määritelty, eikä niistä poiketa haastattelun edetessä. Teemahaastattelussa on jokin aihe, haastattelun punainen lanka, ja alustavat kysymykset voivat olla tiedossa, mutta ne voivat muuttua ja muotoutua haastattelun edetessä. Avoin haastattelu taas on nimensä mukaisesti avoin ja vapaa: haastateltavan mielipiteitä kartoitetaan vapaamman keskustelun muodossa ja keskustelun suunta voi muuttua paljonkin riippuen täysin haastattelun luonteesta ja etenemisestä. (Hirsjärvi ym. 2004, 194-196.)

Opinnäytetyötämme varten haastattelimme kolmea maahanmuuttajien kanssa työskentelevää henkilöä. Saimme ehdotuksia haastateltavista henkilöistä opinnäytetyömme toimeksiantajalta. Lähestyimme mahdollisia haastateltaviamme

sähköpostitse ja kysyimme heidän halukkuuttaan haastatteluun (liite 1). Tarkoituksenamme oli kartoittaa heidän näkemystään Jyväskylän maahanmuuttajien aktiivisuudesta erilaisissa järjestetyissä toiminnoissa sekä sitä, mitkä asiat he näkevät tärkeiksi perhekahvilan toiminnassa, jotta se houkuttelisi mahdollisimman paljon myös maahanmuuttajia. Haastattelemamme työntekijät työskentelevät maahanmuuttajien kanssa erilaisissa olosuhteissa, enimmäkseen kuitenkin projektityön merkeissä, kuten kerhojen tai ryhmien vetäjinä. Tärkeää heidän työssään on kotoutus ja maahanmuuttajien integrointi kantaväestön kanssa. Työntekijöille esitimme seitsemän aiheeseen liittyvää kysymystä (liite 2). Haastattelumallimme oli teemahaastattelu, koska kysymykset liittyivät tiettyyn aiheeseen, mutta kysymysten järjestys ja muoto muokkaantuivat haastattelun edetessä.

9.2.2 Kysely

Kyselyn avulla saadaan kerättyä tietoa, joka auttaa tutkimusongelman ratkaisemisessa. Sosiaali- ja terveysalalla kyselyiden tarkoituksena on usein selvittää asiakkaiden palveluiden käyttöä ja tyytyväisyyttä palveluihin. Kyselyt voidaan toteuttaa suullisesti kyselemällä tai kirjallisesti. (Watson & Coombes 2009, 121, 123).

Kysely on tutkimusmenetelmänä laaja ja kyselyjä voi olla monenlaisia. Tutkimusaineisto, joka kyselyllä saadaan selville, on usein monipuolinen, koska mukaan on helppo saada paljon henkilöitä ja kysymyksiä voi olla useita. Toisin kuin haastattelussa, joka usein vie paljon aikaa ja joudutaan tekemään tutkittava kerrallaan, on kyselyn etuna se, että kyselyä voi täyttää kerralla useampi ihminen, eikä tutkijoiden työmäärä ole niin suuri. Usein myös kyselyllä tuotetun aineiston analysointi ja tutkiminen on haastattelututkimuksia nopeampaa. Kyselyn haittapuolina pidetään yleisesti sitä, että se on tutkimusmenetelmänä melko heikko: voi olla, että tutkittavat eivät jaksaa käyttää aikaa tai vaivaa kyselyn täyttämiseen. On myös mahdollista, että vastaaja on ymmärtänyt kysymyksen jollain tavalla väärin, koska paikalla ei ole tutkijaa avaamassa kysymystä sen enempiä. Kyselyllä saadut vastaukset eivät välttämättä ole kaikista syvällisimpiä, verrattuna esimerkiksi haastatteluun, jossa voidaan päästä todella pintaa syvemmälle. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 180-185)

Opinnäytetyötämme varten teimme kyselyn Huhtasuon alueen maahanmuuttajaperheille (liite 2). Hyvinvointia Huhtasuolle –projektin työntekijä auttoi meitä löytämään potentiaalisia vastaajia kyselyymme. Kyselyssä kartoitimme heidän kokemuksiinsa perhekahvilasta sekä heidän halujaan perhekahvilan toiminnan suhteen. Kysyimme myös mitä esteitä he itse kokivat perhekahvilaan tulemiselleen. Kyselyymme vastasi kahdeksan (8) maahanmuuttajavanhempaa Huhtasuon alueelta.

9.3 Tutkimusaineiston analysointimenetelmä

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen tuloksia analysoitaessa käytettiin sisällönanalyysiä, koska kyseessä on laadullinen tutkimus ja sen arvioitavat aineistot koostuvat haastatteluista ja kyselyistä. Sisällönanalyysi on se tavallisin analysoinnin menetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen tarkasteluissa ja lähes kaikki kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmät perustuvatkin siihen. Tällä analysointimenetelmällä erilaisia dokumentteja, esimerkiksi haastatteluja, keskusteluja, raportteja ja päiväkirjoja, voidaan tarkastella systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysillä voidaan siis analysoida lähestulkoon mitä vain kirjoitettua tutkimusaineistoa ja sen tarkoituksena on etsiä tutkimusvastauksia näiden kirjoitusten sisällöstä. Tämän analysointimenetelmän tarkoituksena on myös saada käsitys tutkittavasta aiheesta tiivistetyssä ja yleisessä muodossa, ei niinkään laajasti ja pikkutarkasti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-103.)

Koska sisällönanalyysi ei ole mikään tarkka analysoinnin muoto, käytetään sitä usein ainoastaan johtopäätösten tekoa varten. Tällöin tutkimuksen tulokset saattavat tuntua keskeneräisiltä, koska niihin ei ole syvennyt sen tarkemmin. Kuitenkin koimme, että nimenomaan meidän opinnäytetyöhömme sisällönanalyysi sopii. Koska tutkimusmenetelminä käytimme haastattelua sekä kyselyä ja tuloksien oli tarkoituskin olla suuntaa-antavia ja sellaisia joista on helppo tehdä johtopäätöksiä, päätimme että sisällönanalyysi palvelee meidän tutkimustamme parhaiten. Sisällönanalyysi on niin yleistävä analysoinnin muoto, että sitä on helppo käyttää ja soveltaa juuri omaan tutkimukseen sopivaksi. (Tuomi ym. 2009, 91.)

9.4 Kyselyiden tulokset

Järjestimme Huhtasuon alueella Hyvinvointia Huhtasuolle –projektin työntekijän avustuksella kyselyn maahanmuuttajaäideille (liite 3). Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa monikulttuuristausten perheiden halukkuutta ja esteitä Huhtasuon perhekahvilan toimintaan osallistumiselle. Kyselyyn vastasi kahdeksan henkilöä. Vastanneista kolme kertoi käyneensä aikaisemmin jossain perhekahvilassa, joten suurin osa vastaajista ei ollut koskaan osallistunut minkäänlaiseen perhekahvilan kaltaiseen toimintaan.

Kyselyssä tiedusteltiin asioita, jotka houkuttelisivat vastaajaa tulemaan mukaan perhekahvilan toimintaan. Vastaajilta toivottiin konkreettisia asioita, kuten esimerkiksi jotain tiettyä aktiviteettia, joka heitä voisi kiinnostaa. Jokaiselta vastaajalta saimmekin monta vaihtoehtoa, ainoastaan yksi vastaaja jätti kyseisen kohdan tyhjäksi.

Yhteilöä, erilaisia toiminta toiset äidit kanssa, keskustelua ja niin.... (A4)

Siellä keskustelemme, juomme ja relax vähän (A2)

Ylivoimaisesti mieluisimpana tekemisenä vastaajat mainitsivat keskustelun ja muiden äitien kohtaamisen sekä kokemusten jakamisen. Vastaajia kiinnosti myös askartelu, vierailukäynnit sekä rentoutuminen. Tärkeänä nähtiin myös lasten mahdollisuus päästä leikkimään toisten lasten kanssa.

Kysyimme myös, mitkä seikat ovat mahdollisesti esteenä perhekahvilaan tulemiselle. Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta syyksi mainittiin ajanpuute, joka yleisimmin johtui opinnoista. Perhekahvilan sijainti ei ollut tiedossa yhdellä vastaajista. Eräs vastaaja myös kertoi, ettei toiminta kiinnosta häntä.

tällä hetkellä on opiskelua, kiire, lasten koulu ja päivähoitoa (A4)

9.5 Haastatteluiden tulokset

Haastattelimme opinnäytetyötämme varten kolmea maahanmuuttajien parissa työtä tekevää henkilöä. Toteutimme kaksi haastattelua Huhtasuolla perhekahvilan tiloissa, ja yksi haastateltava vastasi kysymyksiimme sähköpostitse aikatauluongelmien vuoksi. Haastatteluilla halusimme kartoittaa työntekijöiden kokemuksia maahanmuuttajaperheiden parissa työskentelystä sekä kuulla heidän mielipiteitään siitä, mikä voisi edistää perheiden osallistumista perhekahvilatoimintaan tai mikä voisi olla osallistumisen esteenä.

Haastateltavat ovat yhtä mieltä siitä, että monikulttuuriselle perhekahvilatoiminnalle on selvä tilaus. Toiminta, jossa on mukana myös kantasuomalaisia, auttaa maahanmuuttajia kotoutumaan sekä esimerkiksi oppimaan kieltä. Perhekahvilassa maahanmuuttaja – niin vasta maahan muuttanut kuin jo pidempään maassa asunut - voi myös oman vertaisryhmänsä avulla saada konkreettista kosketuspintaa suomalaiseen kulttuuriin ja kieleen.

Haastatellut kertoivat, että heidän asiakkaidensa parissa intoa toimintaan kohtaan riittää, mutta usein syyt osallistumisen estymiseen nousevat perheiden erilaisista elämäntilanteista. Yksi haastatelluista oli kuullut asiakkaaltaan, että perhekahvilan aikainen ajankohta sopii huonosti maahanmuuttajaäideille.

Kielitaidottoman maahanmuuttajan voi olla vaikea tulla yksin uuden toiminnan pariin, mutta yksikin tuttu henkilö voi madaltaa kynnystä mukaan lähtemiselle. Haastateltujen mukaan maahanmuuttajat lähtevätkin erilaisiin toimintoihin yleensä isommassa ryhmässä. Tämä liittyy monesti myös kielitaitoon: suuressa joukossa usein ainakin yksi osaa auttavasti suomea. Haastateltava huomauttaa kuitenkin, että tutustua voi yhteisen kielen puutteesta huolimatta.

Kysyimme haastateltavien mielipiteitä siitä, millainen toiminta voisi houkuttaa maahanmuuttajaperheitä perhekahvilaan. Erilaiset toimintatuokiot voivat toimia houkuttimena ja toiminnan kautta myös tutustuminen voi olla helpompaa. Maahanmuuttajia voi myös osallistaa toiminnan suunnitteluun, jolloin toiminnasta

tulee heille mielekkäämpää. Tärkeintä maahanmuuttajaperheillekin on haastateltujen mukaan kuitenkin keskustelu ja toisten äitien tapaaminen.

Tiedustelimme haastateltavilta keinoja, joilla perhekahvilatoiminta saataisiin tehokkaammin ja laajemmin maahanmuuttajaperheiden tietoisuuteen. Tärkeinä tiedotuskanavina haastateltavat näkivät maahanmuuttajapalvelut, neuvolan, sosiaalityöntekijän sekä monikulttuurikeskus Glorian. Yksi haastatelluista mainitsi myös perinteiset postilaatikkoihin jaettavat mainokset. Hänen mukaansa nimenomaan maahanmuuttajille suunnattujen mainosten tulisi kuitenkin olla visuaalisia, selkeitä ja mielenkiintoisia, jotta ne olisivat helposti ymmärrettävissä myös vähemmän kieltä osaavalle.

Eräs haastatelluista mainitsi tärkeäksi myös sen, miten maahanmuuttaja otetaan vastaan perhekahvilassa. Mitään erityiskohtelua ei hänen mukaansa tarvitse tarjota, vaan maahanmuuttaja tulee kohdata kuten kaikki muutkin. Kulttuuriin liittyvistä seikosta, kuten ruokarajoituksista voi kysyä maahanmuuttajalta suoraan. Tasa-arvoinen vastaanottaminen tuo maahanmuuttajalle tunteen siitä, että hän on yhtä tervetullut kahvilaan kuin kaikki muutkin, mutta reaktiot eivät kuitenkaan ole yltiöpäisen innostuneita, koska se voi tuntua vaivaannuttavalta.

10 POHDINTA JA YHTEENVETO

10.1 Johtopäätökset

Johtopäätöksenä kyselyiden tuloksista voimme todeta, että maahanmuuttajaperheillä riittää kyllä mielenkiintoa perhekahvilan kaltaista toimintaa kohtaan, mutta syyt osallistumisen estymiseen ovat moninaisia. Suurimpana syynä maahanmuuttajaäideillä oli opiskelusta johtuva ajan puute. Äidit ovat aamupäivisin kiinni opinnoissaan ja lapset päivähoidossa, joten kyseinen ajankohta on heille mahdoton. Saimmekin kuulla eräältä haastateltavistamme, että alkuiltä olisi monelle maahanmuuttajaperheelle mieluisampi ajankohta. Tällöin perheestä useampi pääsisi osallistumaan perhekahvilan toimintaan, eikä heidän tarvitsisi tuntea aamulla joutuvansa kiirehtimään ehtiäkseen paikalle.

Toinen suuri syy osallistumisen estymiselle oli riittävän informaation puute: perhekahvilan sijaintia ja ajankohtaa ei tiedetty. Mainontaa on kohdistettu lapsiperheiden palveluihin, sosiaaliseen mediaan sekä lähialueiden palvelukeskittyisiin, mutta se ei ole ilmeisesti tavoittanut maahanmuuttajien kohderyhmää. Mainonnan tarkentaminen ja tehostaminen olisikin yksi edellytys kohderyhmän tavoittamiseksi.

Maahanmuuttajien kanssa työskentelevien haastatteluista nousi esiin ristiriita koskien maahanmuuttajien perhekahvilaan kohdistamia odotuksia. Toiminnallisuutta pidettiin tärkeänä, mutta sen osuudesta perhekahvilaan houkuttelevana tekijänä oltiin hieman eri mieltä. Yksi haastateltavista näki toiminnallisuuden tärkeimpänä houkuttelevana tekijänä, kun taas yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että toiminnallisuus on toissijaista. Hänen mukaansa maahanmuuttajaäideille riittää toisten äitien kohtaaminen sekä keskusteleminen heidän kanssaan, eikä järjestetty toiminta ole kovin suuressa osassa silloin kun maahanmuuttajaäiti tekee päätöksen lähteä perhekahvilaan. Toimintaa, kuten esimerkiksi erilaisia teemapäiviä, tulee kuitenkin olla jonkin verran, jotta perhekahvilan ohjelma olisi mahdollisimman monipuolista. Näkisimmekin, että toiminnallisuuteen on hyvä panostaa, mutta sen ei tarvitse olla pääosassa perhekahvilan toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa. Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämien perhekahviloiden toiminta-ajatuksen kuuluukin keskeisesti nimenomaan vertaistuen, keskustelun ja kohtaamisen merkityksen korostaminen. Äideille halutaan antaa mahdollisuus vaihtaa ajatuksia kahvikupposen äärellä lasten leikkiessä. (Perhekahvilan toiminta 2008.)

Ihmisten mielenkiinnon kohteet ovat erilaisia, joten perhekahvilan toimintaa suunniteltaessa jokaisen kävijän toiveet tulisi ottaa huomioon. Tätä kautta myös maahanmuuttajien ääni tulee kuuluviin ja toiminnan sisällöstä tulee heillekin mielekästä. Suunnittelemalla toimintaa yhdessä maahanmuuttajien kanssa heitä voidaan osallistaa toimintaan, ryhmäyttää kantasuomalaisten kanssa sekä luoda heille vaikuttamisen mahdollisuuksia. Näin maahanmuuttajat saavat tuntea itsensä tärkeäksi osaksi toiminnan suunnittelua ja tällainen yhteenkuuluvuuden tunne edistää myös merkittäväällä tavalla heidän kotoutumistaan.

Opinnäytetyöprosessia aloittaessamme ajattelimme, että kielitaidon puute olisi yksi suurimmista syistä miksi maahanmuuttajat eivät osallistu perhekahvilan toimintaan. Aineistonkeruun jälkeen tulimme kuitenkin siihen johtopäätökseen, että kielitaidon merkitys on vähäisempi kuin olimme olettaneet. Haastatteluiden sekä perhekahvilassa tekemiemme havaintojen perusteella huomasimme, että useat maahanmuuttajista osaavat vähintäänkin auttavasti suomen kieltä eivätkä he pelkää käyttää sitä. Kielitaidon puutteen voi myös korvata esimerkiksi elekielellä tai englannilla. Lapsien keskinäisissä leikeissä kielellä ei myöskään näytä olevan merkitystä, vaan leikki on ikään kuin se universaali kieli, jota lapset yhdessä käyttävät.

Näemme, että perhekahvila, jossa on maahanmuuttajien lisäksi myös kantasuomalaisia, on kotoutumisen kannalta erityisen hyödyllinen. Tärkeää onkin, ettei toimintaa suunnata pelkästään joko maahanmuuttajille tai kantasuomalaisille vaan molemmat ryhmät pyritään saamaan yhteisen toiminnan pariin. Tämä on tärkeää siksi, että maahanmuuttajat oppivat suomen kieltä ja kulttuuria parhaiten ollessaan vuorovaikutuksessa kantasuomalaisten kanssa.

10.2 Pohdinta

Opinnäytetyömme tulokset antoivat tutkimuskysymyksiimme useita vastauksia – sekä selkeitä että vähemmän selkeästi tulkittavia. Vastaajien toiveet esimerkiksi askartelusta ja kanssakäymisestä muiden kävijöiden kanssa ovat esimerkkejä konkreettisista ja suhteellisen helposti toteutettavissa olevista keinoista saada maahanmuuttajia osallistumaan perhekahvilaan. Sen sijaan vastauksissa esille tullut monikulttuuristaustaisten perheiden ajanpuute on asia, joka on täysin riippuvainen perheistä itsestään eikä niinkään perhekahvilan pitäjistä. Kuitenkin ajanpuutteesta kärsivien kävijöiden kanssa voi yhdessä suunnitella perhekahvilan aikataulua, jotta myös heitä mahdollisuuksien mukaan saataisiin mukaan. Tärkeää on silti muistaa, ettei kaikkia perheitä kiinnosta tämän tyyppinen kahvilatoiminta, eikä ketään kannata väkisin yrittää saada mukaan.

Tutkimuskysymyksien kysymyksenasettelu antoi laajat vastausmahdollisuudet, ja saamamme vastaukset olisivat voineetkin olla monipuolisempia jos tutkittavien otos olisi ollut suurempi. Syitä tulla ja olla tulematta perhekahvilaan onkin lähes yhtä monta kuin on perheitäkin: kyseessä voi olla kiinnostuksen- tai ajanpuute, vähäinen tieto perhekahvilasta, uusien sosiaalisten tilanteiden jännitys, perhekahvilan huono toimintaympäristö ja niin edelleen. Osa näistä syistä tuli myös esille tekemiemme kyselyiden vastauksista.

Opinnäytetyömme edetessä nostimme tärkeäksi teemaksi kotoutumisen. Se olisi tärkeää aloittaa mahdollisimman pian maahantulon jälkeen, jotta maahanmuuttaja voisi tuntea itsensä tervetulleeksi ja osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Myös perhekahviloilla ja muilla yhteisöllisillä palveluilla on kotoutumisessa suuri rooli. Perhekahvilassa maahanmuuttaja oppii suomen kieltä keskustellessaan muiden kanssa ja tarkkaillaessaan toisten vuorovaikutustilanteita. Perhekahvilassa olemme tehneet havainnon, että eri kulttuuritaustoista lähtöisin olevat lapset leikkivät sujuvasti yhdessä myös ilman yhteistä kieltä. Leikki onkin hyvä keino edistää kielenoppimista ja tutustua toisiin lapsiin.

Perhekahvila on myös hyvä paikka oppia lisää suomalaisesta kulttuurista: esimerkiksi kuinka suomalainen käyttäytyy ruokailutilanteissa, kuinka lapset leikkivät keskenään ja millaisia kasvatustekniikoita vanhemmat käyttävät. Perhekahvilassa myös juhlapyhät, kuten esimerkiksi joulu, pääsiäinen ja vappu, näkyvät erilaisina teemapäivinä. Nämä ovat konkreettisia ja maanläheisiä tilanteita, joissa maahanmuuttaja oppii tärkeitä asioita suomalaisesta kulttuurista. Samalla maahanmuuttaja voi tuoda perhekahvilaan myös palan omaa kulttuuriaan ja opettaa kantasuomalaisille kuinka esimerkiksi hänen maassaan vietetään joulua. Näin eri kulttuureista voidaan oppia puolin ja toisin. Chaskin (2006, 47) toteaaakin, että jokainen yhteisön jäsen pystyy tarjoamaan tietoaan ja taitoaan yhteisön hyväksi. Siksi mielestämme pelkästään maahanmuuttajille suunnattu perhekahvilatoiminta ei pidemmän päälle olekaan toimiva konsepti, vaan kantasuomalaisten mukanaolo on ensiarvoisen tärkeää molempipuolisen kulttuurin oppimisen kannalta.

Kolmannen sektorin toiminnalle on ominaista vapaaehtoisuuden ja osallistumisen kulttuuri. Wimanin (2009, 72) mukaan ihmisen elämänhallinta lisääntyy, kun hän kokee voivansa olla osa yhteiskuntaa, osallistua sekä vaikuttaa siihen omalta osaltaan. Perhekahvilat ovat matalan kynnyksen toimintaa, johon osallistumisesta on haluttu tehdä mahdollisimman helppoa. Toiminta on ilmaista ja siihen osallistuminen on vapaaehtoista eikä edellytä sitoutumista: jokainen saa osallistua oman jaksamisensa ja omien kykyjensä mukaan. Myös perhekahvilan toimintaan osallistamisessa on hyvä lähteä pienin askelin, jokaisen oman halun ja jaksamisen mukaan. Perhekahvilassa toimiessamme olemmekin huomanneet, että osallistujia voi pyytää tekemään pieniä yksittäisiä asioita, kuten esimerkiksi keittämään kahvia tai keräämään astioita. Jotkut kävijät ovat aktiivisempia ja halukkaampia auttamaan kuin toiset, mutta ketään ei painosteta osallistumaan koska toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Kävijät myös tarttuvat toimeen usein oma-aloitteisemmin uudestaan, kun heitä kerran on pyytänyt osallistumaan.

Perhekahvilan markkinointia suunnitellessa tulisi ottaa huomioon se, kuinka paljon maahanmuuttajat tietävät Mannerheimin Lastensuojeluliitosta järjestönä. Ajatus vapaaehtoisuudelta toimivasta ja mihinkään aatesuuntaan sitoutumattomasta kokoontumispaikasta voi tuntua joistakin kulttuureista tulleille vieraalta. Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämien perhekahviloiden toiminta-ajatus perustuu kaikille avoimeen, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomaan toimintaan (Perhekahvilan toiminta 2008). Tätä viestiä tulisi viedä tehokkaammin maahanmuuttajakohderyhmän tietoon. Myös kulttuurierot voivat vaikuttaa negatiivisesti maahanmuuttajien käsitykseen suomalaisesta yhteisöllisyydestä: esimerkiksi suomalaisiin naapureihin voi olla vaikeaa tutustua, jolloin maahanmuuttajalle saattaa syntyä käsitys kulttuurimme sisäänpäinkääntyneisyydestä. Pohdimmekin, että maahanmuuttajille olisi tärkeää antaa tietoa kolmannen sektorin järjestämistä palveluista, joissa he pääsevät halutessaan kokemaan yhteisöllisyyttä sekä toisten maahanmuuttajien että kantasuomalaisten kanssa.

Koska huomasimme ongelmaksi myös maahanmuuttajien tietämättömyyden perhekahvilasta, voisi markkinointimateriaalin kääntäminen myös muille kielille

auttaa maahanmuuttajien tavoittamisessa. Vasta maahan muuttanut henkilö ei välttämättä osaa paljon suomen kieltä, kun taas englannin kieltä osataan usein vähintäänkin auttavasti. Ihanteellisinta olisi saada mainosmateriaalia käännettyä usealle eri kielelle maahanmuuttajien yleisimpien kotimaiden mukaisesti. Mainoksissa olisi hyvä olla tekstin lisäksi myös visuaalisuutta, esimerkiksi havainnollistavia kuvia, jotka houkuttelevat lukemaan ja tarvittaessa auttavat ymmärtämään viestin.

Kaiken kaikkiaan maahanmuuttajien saaminen perhekahviloihin, tai muihin vastaaviin yhteisöllisiin palveluihin, on monisäikeinen kysymys, johon ei ole yksittäistä vastausta. Jokaisen henkilön, niin maahanmuuttajan kuin kantasuomalaisenkin, syyt tulla tai jättää tulematta ovat täysin yksilöllisiä ja henkilön elämäntilanteesta riippuvia. Tärkeintä olisikin kartoittaa oman alueensa kävijöiden toiveita ja haluja niin perhekahvilan toiminnan kuin ajankohdan suhteen. Tutkimuksemme perusteella voimme todeta, että maahanmuuttajalle tärkeintä perhekahvilassa on sopiva sekoitus toiminnallisuutta ja vapaata keskustelua sekä sellaista avointa ilmapiiriä, jossa jokainen otetaan vastaan tasa-arvoisesti. Perhekahvila on asiakaslähtöistä toimintaa, joten kaiken sen sisällä tapahtuvan tulee lähteä asiakkaiden toiveista ja toiminnan täytyy perustua heidän arvostavaan kuuntelemiseen ja kohtaamiseen.

10.3 Tutkimuksen eettisyys

Boultonin (2009, 35) mukaan tutkimuksen eettisyyteen kuuluu hyödyllisyyden periaate, jonka mukaan tutkimuksen tuloksella tulisi olla jotain sosiaalista tai tieteellistä hyötyä. Tutkimus ei saa aiheuttaa harmia siihen osallistuville yksilöille, joiden pitää saada itse päättää osallistumisestaan. Tutkimuksen tarkoituksesta ja tulosten hyödyntämisestä tulee informoida osallistujia, jotta he ovat tietoisia tutkimuksen luonteesta ja heidän osallistumisensa hyödyntämisestä. Informointi tulee tehdä tavalla, jonka kaikki osallistujat ymmärtävät. (Boulton 2009, 35-38.) Tekemämme kysely osoitettiin maahanmuuttajaäideille, joiden kielitaidon tasosta emme voineet olla varmoja. Tämän vuoksi käänsimme kysymyslomakkeen myös englannin kielelle, ja lisäksi kyselyn toteuttanut maahanmuuttajaäitien ryhmän

ohjaaja lupasi tarvittaessa auttaa kysymysten kääntämisessä edelleen omalle kielelleen. Näin saimme varmistettua, että vastaajat tiesivät mitä kysely koskee ja miten heidän vastauksiaan hyödynnetään tutkimuksessamme.

Samaa anonymiteetin periaatetta toteutimme työntekijöitä haastateltaessamme. Kysyimme haastateltavilta suostumusta haastatteluun (liite 2) ja kerroimme, mitä haastattelu koskee ja miten saamiemme vastauksia käsitellään. Kerroimme myös, että olemme esittäneet samoja kysymyksiä maahanmuuttajaäideille suunnatussa kyselyssämme, mutta saamiemme vastauksia emme paljastaneet.

Osallistujien henkilöllisyyttä pitää suojella. Sosiaali- ja terveysalan tutkimuksissa osallistujat saattavat antaa tutkijoille arkaluontoista tietoa, jonka salassa pitäminen on tutkijoiden vastuulla. Tutkijoilla on käytettävissään useita keinoja anonymiteetin varmistamiseksi ja tietojen salaamiseksi. (Boulton 2009, 39-40.)

Maahanmuuttajaäidit vastasivat tekemäämme kyselyyn nimettöminä, emmekä kysyneet osallistujilta mitään taustatietoja esimerkiksi kansallisuudesta. Näin varmistimme osallistujien täyden anonymiteetin.

Yksityisyyden kunnioittaminen tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että jokaisella ihmisellä itsellään on oikeus päättää mitä tietoja he antavat itsestään tutkimuskäyttöön.

Tutkimustekstejä kirjoittaessa yksittäiset tutkittavat eivät saa olla tunnistettavissa tekstin perusteella. Yleensä ihmiset antavat tutkimuskäyttöön itseään koskevia tietoja vain jos he hyväksyvät itse tutkimuksen sekä sen tavoitteet.

Tietosuojalainsäädännön noudattaminen on jokaisen tutkijan velvollisuus jolloin jokaisen ihmisen yksityisyyttä tulee kunnioittaa sekä suojella. (Kuula 2011, 64.)

Tutkimuksen päätyttyä tuhosimme kaikki keräämämme materiaalit jotta kyselyyn vastanneiden yksityisyys pysyy suojeltuna eikä ketään voi tunnistaa vastauslomakkeiden perusteella. Opinnäytetyötä tehdessämme olemme olleet ainoat henkilöt, jotka ovat nähneet kyselyyn vastanneiden maahanmuuttajaäitien antamat vastaukset. Paperiset vastauslomakkeet tuhosimme polttamalla ja tietokoneella olevat, vastauksista tehdyt analyysit poistimme. Poistimme kaikki

tutkimukseen ja opinnäytetyöhön liittyvät sähköpostit Jyväskylän ammattikorkeakoulun sähköposteistamme.

10.4 Tutkimuksen luotettavuus

Jokaisen tutkimuksen luotettavuus sekä pätevyys vaihtelevat suuresti, vaikka tutkimus onkin tarkoitus tehdä aina mahdollisimman virheettömästi. Tutkimuksen luotettavuuden arvioiminen onkin erityisen tärkeää juuri tämän seikan takia ja jokaisen tutkimuksen luotettavuutta tulisi arvioida jollain keinoin. Tutkimuksen luotettavuuteen on olemassa monenlaisia mittareita: esimerkiksi sellaista tutkimusta, jossa useat samaa aihetta tutkineet henkilöt tulevat samaan lopputulokseen, voidaan pitää erityisen luotettavana. Myös sitä, jos samaa tutkimusta toistetaan useita kertoja ja aina päädytään samaan lopputulokseen, voidaan pitää suurena luotettavuuden mittarina. (Hirsjärvi ym. 2004, 213.)

Tutkimuksen luotettavuudelle ovat tärkeitä reliabelius ja validius. Reliabiliteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimus on mahdollisimman hyvin toistettavissa ja validiteetilla taas sitä, että tutkimus mittaa sitä asiaa, mitä sen on tarkoituskin mitata. Tässä opinnäytetyössä reliabiliteetti tarkoittaisi sitä, että muutkin tutkijat pystyisivät toistamaan tämän saman tutkimuksen esimerkiksi eri ympäristössä. Validiteetilla taas voimme tässä tapauksessa ajatella sitä, kuinka hyvin tämä työ tuo esille ne houkuttimet ja esteet, joita maahanmuuttajilla voisi Huhtasuon perhekahvilaan tulemiselleen olla. Reliabiliteettia ja validiteettia on kuitenkin joskus kritisoitu laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin menetelminä, koska ne on alun perin kehitetty määrällisen tutkimuksen arviointiin. Tuomin ja Sarajärven (2009, 140) mukaan laadullisen tutkimuksen arvioiminen onkin usein vaikeampaa kuin määrällisen eikä siihen ole mitään yksiselitteisiä ohjeita. Soveltaen reliabelius ja validius ovat kuitenkin myös hyödyllisiä luotettavuuden arvioimisen välineitä. (Hirsjärvi ym. 2004, 213; Tuomi & Sarajärvi 2009, 137-140.)

Tuomin ja Sarajärven (2009, 140-141) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää mahdollisimman tarkka tutkimuksen vaiheiden selittäminen esimerkiksi aineistonkeruun ja analysoinnin osalta. Myös aineistonkeruussa käytetyt

menetelmät voivat lisätä tutkimuksen luotettavuutta. Opinnäytetyössämme käytetyt aineistonkeruumenetelmät olivat haastattelu ja kysely, joita voidaan pitää suhteellisen luotettavina menetelminä, koska niissä haastattelija on ollut jollain tavalla kontaktissa haastateltavaan. Aiheemme oli myös maanläheinen ja vastauksista ei odotettu yhtä absoluuttista totuutta, vaan vastaajien eri mielipiteet ja ajatukset merkitsivät kaikista eniten. Yksi tärkeimmistä muistettavista asioista kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa onkin se, että tutkimuksen kulku ja tutkimustulokset ovat avoimesti ja tarpeeksi monipuolisesti lukijan tiedossa.

Tätä opinnäytetyötä voidaan pitää luotettavana muun muassa sen seikan takia, että tutkimuksemme kohteet olivat itse maahanmuuttajia sekä maahanmuuttajien kanssa työskenteleviä henkilöitä. Näin mielipiteet tulivat juuri niiltä ryhmiltä, joita opinnäytetyömme tuloksen on tarkoitus hyödyttää sekä niiltä, jotka tietävät erityisen paljon nimenomaan tästä kohderyhmästä. Toki luotettavuutta olisi lisännyt suurempi vastaajajoukko niin kyselyyn kuin myös haastatteluihin: tällä tavoin olisimme voineet nähdä onko vastauksissa hajontaa vai kenties paljon yhtäläisyyksiä. Tämä taas olisi auttanut saamaan monipuolisemman kuvan tutkimusaiheestamme. Kuitenkin, tutkimuksemme tuloksia voidaan pitää luotettavina ja hyödyllisinä nimenomaan siksi, että ne on kerätty oikealta kohderyhmältä ja ovat heidän rehellisiä mielipiteitään, eivät ainoastaan meidän omia havaintojamme tai päätelmiämme.

10.5 Opinnäytetyöprosessin arviointia

Opinnäytetyöprosessin aikana olemme oppineet paljon tutkimuksen teosta ja sen eri vaiheista. Prosessin laajuus, pituus ja monivaiheisuus yllättivät meidät ja saivat meidät pohtimaan tutkimusaiheen ja -menetelmien tarkempaa rajaamista sekä ajankäyttöämme. Opinnäytetyöstämme tuli varsin laaja paketti, koska prosessin aikana pidimme Huhtasuon perhekahvilaa, tutkimme aiheeseen liittyviä teoriataustoja sekä teimme opinnäytetyöhömmme liittyvää tutkimusta. Koimme kuitenkin, että nämä täydensivät toisiaan ja varsinkin perhekahvilan arjessa mukana oloinen syvensi näkökulmaa aiheeseen.

Teoriataustaa tutkiessamme opimme eniten maahanmuuttajien kotouttamisesta sekä siihen liittyvistä haasteista. Ennaltaehkäisevien lastensuojelupalveluiden merkitys on tullut meille tutuksi opintojemme kautta, vapaaehtoistyöstä olemme taas oppineet ollessamme mukana Mannerheimin Lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piirin toiminnassa. Perhekahvilan toiminnassa mukana oleminen sekä tutkimuksen toteuttaminen opetti meille paljon kulttuurien välisestä vuorovaikutuksesta sekä myös konkreettisia keinoja sekä maahanmuuttajataustaisten että kantasuomalaisten osallistamisesta toimintaan.

Opinnäytetyöprosessin onnistumista tarkastellessamme olemme myös huomanneet muutamia seikkoja, joita olisimme voineet tehdä toisin. Tutkimusmenetelmiksi valikoitui lopulta sekä kysely että haastattelu, vaikka olimme aluksi ajatelleet toteuttaa vain kyselyn. Halusimme kuitenkin saada tutkimukseemme sekä asiakkaiden että työntekijöiden näkökannat. Ajanpuutteen vuoksi emme ehtineet panostaa enempää tutkittavien rekrytointiin. Useampi tutkittava olisi voinut lisätä tutkimustuloksen luotettavuutta.

Vaikka opinnäytetyömme tavoitteena ei ollutkaan perhekahvilan asiakashankinta vaan asiakashankinnan keinojen kartoittaminen, olisimme voineet tehdä enemmän töitä monikulttuuristen perheiden mukaan saamiseksi jo tässä vaiheessa. Tällä keinoin olisimme voineet tehokkaammin havainnoida perheiden välistä vuorovaikutusta ja osallistumista. Näin olisimme myös voineet saada konkreettista palautetta perhekahvilassa jo käyneiltä maahanmuuttajilta esimerkiksi siitä, mikä heidän mielestään toiminnassa on ollut mielenkiintoista ja mitä he toivoisivat lisää. Tällä tavoin olisimme voineet pohtia toimintaa vielä syvemmin. Tällaisen kyselyn kautta saimme kuitenkin tuoreita sekä 'ulkopuolisia' mielipiteitä, joita pystyy toiminnan suunnittelussa hyödyntämään.

Tekemäämme tutkimusta voisi tulevaisuudessa hyödyntää lähtökohtana monikulttuurisen perhekahvilan toimintaa kehitettäessä. Pohdimme, että tutkimuksen kohteena voisi olla monikulttuurisista taustoista tulevien perheiden sekä kantasuomalaisten ryhmäyttämisen keinot. Koska maahanmuuttajat tulevat perhekahvilaan usein isommissa ryhmissä, huolena on, että kommunikaatio rajoittuu

vain oman ryhmän jäsenten väliseksi. Kantasuomalaisilla taas saattaa olla ennakkoluuloja kohdata muista kulttuureista tulevia, jolloin kynnys vuorovaikutuksen aloittamiseen on korkeampi. Perhekahvilan ohjaajalla olisi tällöin hyvä olla valmiita työkaluja ryhmäyttämisen toteuttamiseksi.

LÄHTEET

- Ahtee, E. 2011. Kohti määrittämätöntä. Maahanmuuttajien vertaisryhmiin osallistuneiden naisten toimijuus. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteen laitos. Viitattu 4.5.2015
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/26518/kohtimaa.pdf>
- Anis, M. 2008. Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat. Helsinki: Väestöliitto.
- Appleton, J. V. 2009. Starting a New Research Project. Teoksessa Research Methods for Health and Social Care. Toim. J. Neale. London: Palgrave Macmillian, 16-30.
- Boulton, M. 2009. Research Ethics. Teoksessa Research Methods for Health and Social Care. Toim. J. Neale. London: Palgrave Macmillian, 31-45.
- Chaskin, R. J. 2006. Family Support as Community-based Practice: Considering a Community Capacity Framework for Family Support Provision. Teoksessa Family Support as Reflective Practice. Toim. P. Dolan, J. Canavan & J. Pinkerton. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 42- 60.
- Ehkäisevä lastensuojelu. 2015. Työprosessi. Lastensuojelun käsikirja. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 3.3.2015. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu>
- Eronen, A., Hakkarainen, T., Londén, P. & Peltosalmi, J. 2014. Sosiaalibarometri 2014. Ajankohtainen arvio hyvinvoinnista, palveluista sekä palvelujärjestelmän muutoksesta. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Viitattu 11.3.2015.
http://www.soste.fi/media/pdf/julkaisut/sosiaalibarometri2014_netti.pdf
- Hammar-Suutari, S., Pitkänen, P., Raunio, M. & Säävälä, M. 2011. Monikulttuurisuus ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen areenat. Teoksessa Kulttuurien kohtaamisia arjessa. Toim. P. Pitkänen. Jyväskylä: Bookwell, 17-50.
- Hanhinen, S. & Martikka, N. 2014. Kotouttaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tuloksellisuustarkastuskertomus. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 3/2014. Helsinki: Edita Prima. Viitattu 18.3.2015
http://www.vtv.fi/files/3854/3_2014_Kotouttaminen_sosiaali-ja_terveydenhuollossa.pdf
- Harju, A. 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Vapaaehtoistoiminta anti, arvot ja osallisuus. Toim. M. Nylun & A. B. Yeung. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 58-82.
- Harju, U., Niemelä, P., Ripatti, J., Siivonen, T. & Särkelä, R. 2001. Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä. Helsinki: Edita.

Heinonen, H. 2007. Voimaannuttavasta arvioinnista suuntaa perhetyöhön. Teoksessa Varhainen vastuunotto. Toim. M. Remsu & M. Törrönen. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö, 76-87.

Huoneentaulu. 2012. Ehkäisevä työ. Lastensuojelun Keskusliitto. Viitattu 3.3.2015. http://www.lskl.fi/keskusliitto/mita_teemme/ehkaiseva_tyo/suojele-tue-toimi/huoneentaulu

Hyvinvointia Huhtasuolle –hanke. 2014. Hankkeet, strategiat, projektit, raportit. Jyväskylän kaupunki. Viitattu 29.1.2015. <http://www.jyvaskyla.fi/hallinto/hanke/huhtasuo>

Häkkiä, K. & Saarenpää, S. 2013. Ehkäisevän työn resursoinnin haasteita. Teoksessa Järjestöt ja kunta hyvinvointia edistämässä. Näkökulmia kunta-järjestöyhteistyöhön. Toim. K. Häkkiä & M. Tourula. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, 121-126. Viitattu 18.3.2015. http://www.soste.fi/media/esko_kirja.pdf

Hänninen, R. 2015. Lorutuokiolla. Valokuva 23.4.2015.

Hänninen, R. 2015. Perhekahvilan touhuja. Valokuva 23.4.2015.

Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2011. Turvaverkko vai trampoliini – sosiaaliturvan mahdollisuudet. Helsinki: WSOYpro.

Jyväskylän monikulttuurisuusohjelma 2013-2016. 2013. Viitattu 18.3.2015. http://www.jkl.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskyla_wwwstructure/69346_Monikulttuurisuusohjelma.pdf

Jämsén, A. & Pyykkönen, A. 2014. Osallisuuden jäljillä. Joensuu: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys.

Järvi-Suomen piiri. Mannerheimin lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piiri. 2014. Viitattu 29.1.2015. <http://jarvi-suomenpiiri.mll.fi/jarvi-suomen-piiri/>

Kallio, K., Stenvall, E., Bäcklund, P. & Häkli, J. 2013. Arjen osallisuuden tukeminen syrjäytymisen ehkäisemisen välineenä. Teoksessa Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Toim. J. Reivinen & L. Vähäkylä. Helsinki: Gaudeamus, 69-88.

Kansalaisuus iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990 – 2014. 2015. Tilastokeskuksen PX-Web Statfin -tietokannan muodostama tilasto. Viitattu 6.5.2015. http://193.166.171.75/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp

Karjalainen, J. & Raivio, H. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat. Teoksessa Osallisuus, oikeutta vai pakkoa? Toim. T. Era. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 12-34.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2.uud.p. Tampere: Vastapaino.

L 417/2007. 2007. Lastensuojelulaki. Annettu 13.4.2007. Viitattu 1.3.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

L 1386/2010. 2010. Laki kotoutumisen edistämisestä. Annettu 30.12.2010. Viitattu 26.2.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Laimio, A. & Välimäki, S. 2011. Vapaaehtoistoiminta kehittyä. Jyväskylä: Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys.

Lastensuojelu 2013. 2014. Tilastokeskuksen verkkojulkaisu 26/2014. Julkaistu 13.11.2014. Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto, Sosiaaliturva 2014. Viitattu 7.3.2015.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116946/Tr26_14.pdf?sequence=5

Marjovuori, A. 2014. Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. Helsinki: Helsingin yliopisto. Väitöskirja. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2014:9. Viitattu 4.5.2015-
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44979/marjovuori_v%c3%a4it%c3%b6skirja.pdf

Miettinen, A. & Pelkonen, I. 2012. Maahanmuuttajaperheet. Väestöliiton internetsivut. Viitattu 3.2.2015.
http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/maahanmuuttajat/maahanmuuttajaperheet/

MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia. N.d. MLL:stä. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 29.1.2015. <http://www.mll.fi/mll/>

Monikulttuurinen toiminta. 2008. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Yhdistysnetti. Viitattu 23.3.2015. <https://mll-fi.directo.fi/yhdistysnetti/toiminta/monikulttuurinen-toiminta/>

Myllärniemi, A. 2007. Lastensuojelun avohuollon perhetyö ammattikäytäntönä – jäsenyyksiä perhetyöstä toimintatutkimuksen valossa. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCAn ja Heikki Waris –instituutin julkaisusarja 6/2007. Viitattu 3.3.2015.
http://www.socca.fi/files/108/Lastensuojelun_perhetyo_ammattikaytantona.pdf

Nieminen, M. 2014. Monikulttuurinen asiakastyö. Helsinki: Tietosanoma.

Peltosalmi, J., Hakkarainen, T., Londén, P., Kiukas, V. & Särkelä, R. 2014. Järjestöbarometri 2014. Ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Viitattu 11.3.2015. http://www.soste.fi/media/kuvat/julkaisut/jarjest-f6barometri2014_nettiin.pdf

Perheet 2013. 2014. Tilastokeskuksen verkkojulkaisu. Julkaistu 21.11.2014. Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto, Väestö 2014. Viitattu 26.2.2015.
http://www.stat.fi/til/perh/2013/02/perh_2013_02_2014-11-21_fi.pdf

Perhekahvilan toiminta. 2008. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Yhdistysnetti. Viitattu 28.4.2015. <https://mll-fi.directo.fi/yhdistysnetti/toiminta/monikulttuurinen-toiminta/>

Puukko, L. 2014. Kuinka tutustua suomalaisiin? Maahanmuuttajanaisten arkielämän läheiset suhteet. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta. Viitattu 4.4.2015
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/135399/Gradu%20LauraPuukko.pdf>

Pyykkönen, A. 2014. Oivalluksesta osallisuuteen – Sallin matkassa. Teoksessa Osallisuuden jäljillä. Toim. A. Jämsén & A. Pyykkönen. Joensuu: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys, 22-32.

Pyykkönen, M. 2008. Naiset maahanmuuttajien yhdistyksissä. Teoksessa Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Toim. T. Martikainen & M. Tiilikainen. Helsinki: Väestöliitto, 105-123.

Raunio, M., Säävälä, M., Hammar-Suutari, S. & Pitkänen, P. 2008. Monikulttuurisuus ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen areenat. Teoksessa Kulttuurien kohtaamisia arjessa. Toim. P. Pitkänen Tampere: Vastapaino, 17-50.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammi.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro.

Satuli-Kukkonen, T. 2011. Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilakysely kevät 2011. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 4.2.2015. <https://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/b302e6439365dabdaa0653a83323e402/1423050408/application/pdf/14291514/MLL%20raportti%20perhekahvilatoiminnasta%202011.pdf>

Saukkonen, P. 2013. Erilaisuuksien Suomi: Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot. Helsinki: Gaudeamus.

Schubert, C. 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Toim. A. Alitolppa-Niitamo, S. Fågel & M. Säävälä. Helsinki: Väestöliitto, 63-77.

Seppälä, H-R. 2011. Sosiaali- ja terveysjärjestöt osana julkista palvelujärjestelmää. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopiston Porin yksikkö, yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö, sosiaalityö. Viitattu 6.5.2015.
<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/82236/gradu04800.pdf>

Särkelä, R. 2013. Järjestöjen ja kuntien yhteistyö ja sen kehitys. Teoksessa Järjestöt ja kunta hyvinvointia edistämässä. Näkökulmia kunta-järjestöyhteistyöhön. Toim. K.

Häkkiä & M. Tourula. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, 7-21.
http://www.soste.fi/media/esko_kirja.pdf

Söderling, I. 2013. Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Toim. A. Alitolppa-Niitamo, S. Fågel & M. Säävälä. Helsinki: Väestöliitto, 15-31.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valppu-Vanhainen, A. 2015. Työllisyyden kuntakokeilu ja Huhtasuon osahanke. Luento 3.3.2015 Jyväskylän Ammattikorkeakoulussa.

Vilén, M., Hansen, M., Janhunen, T., Kytöpuu, K., Salo, S., Seppänen, P., Seppänen, S. & Tapio, N. 2010. Perhe ja perhetyö. Teoksessa Kohtaamisia lapsiperheissä – menetelmiä perhetyöhön. Toim. M. Vilén, P. Seppänen, N. Tapio & R. Toivanen. Helsinki: Kirjapaja, 5-59.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. 1989. Suomen UNICEF ry. Viitattu 6.3.2015.
https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

Ystäväksi maahanmuuttajaäidille. 2015. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri. Viitattu 4.4.2015. <http://uudenmaanpiiri.mll.fi/toiminta/ystavaksi-maahanmuuttajaaidille/>

Watson, M. & Coombes, L. 2009. Surveys. Teoksessa Research Methods for Health and Social Care. Toim. J. Neale. London: Palgrave Macmillian, 121-136.

Wiman, R. 2009. Challenges of Social Policy in the Development Context. Teoksessa Perspectives to Global Social Development. Toim. M. Perkiö. Tampere: Tampereen Yliopistopaino, 69-80.

LIITTEET

Liite 1: Sähköpostiviesti haastateltaville

Hei!

Olemme kolme sosionomiopiskelijaa Jyväskylän Ammattikorkeakoulusta ja teemme tällä hetkellä opinnäytetyötä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piirille. Opinnäytetyömme aihe on Perhekahvila monikulttuurisessa ympäristössä. Olemme olleet mukana käynnistämässä viime syksynä Jyväskylän Huhtasuolle MLL:n perhekahvilatoimintaa ja olemme olleet mukana vetämässä kahvilaa koko tämän ajan. Opinnäytetyömme tarkoitus on kartoittaa Huhtasuon alueen maahanmuuttajaperheiden tarpeita perhekahvilatoimintaan ja saada heitä osallistettua mukaan.

Olemme haastatelleet opinnäytetyötämme varten maahanmuuttajavanhempia Huhtasuon alueelta. Saamamme vastaukset olivat hyviä, mutta toivoisimme hieman syventävää näkökulmaa nimenomaan maahanmuuttajien kanssa työskenteleviltä ihmisiltä. Saimme teidän tietonne opinnäytetyömme toimeksiantajalta, MLL:n Annemari Sinikorvelta. Olisiko meidän mahdollista haastatella Sinua opinnäytetyöhömmme liittyen? Haastattelu ei veisi kauaa aikaa ja voisimme tehdä sen sellaisena aikana, kuin juuri Sinulle sopii (toki mahdollisimman pian, jos se on mahdollista).

Olisimme todella kiitollisia, jos voisitte suostua pieneen haastatteluun liittyen maahanmuuttajaperheiden tarpeisiin Jyväskylän alueella.

Mukavaa kevään odotusta!

Ystävällisin terveisin,

Rosamari Hänninen
Tiia Trepczyk
Anna Alander

Sosionomiopiskelijat
Jyväskylän Ammattikorkeakoulu

Liite 2: Kysymykset työntekijöille

- 1) Millaista työtä teet maahanmuuttajien/maahanmuuttajaperheiden kanssa?
- 2) Osallistuvatko maahanmuuttajat järjestämääsi toimintaan aktiivisesti ja innokkaasti?
- 3) Näetkö että tarvetta esimerkiksi perhekahvilatoiminnalle olisi maahanmuuttajan näkökulmasta?
- 4) Millaiset asiat mielestäsi houkuttelisivat maahanmuuttajia tulemaan perhekahvilaan? (Tarvitseeko erityisiä tapahtumia/aktiviteetteja houkutukseksi yms?)
- 5) Mitkä asiat voisivat estää/hankaloittaa heidän tulemisensa? (Voiko esim. kielimuuri olla yksi este?)
- 6) Missä ja kuinka mielestäsi perhekahvilaa voisi mainostaa niin, että se tavoittaisi maahanmuuttajat parhaiten?
- 7) Muita huomioita?

Liite 3: Kysely maahanmuuttajille

Hei!

Olemme kolme sosionomiopiskelijaa Jyväskylän Ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piirille. Opinnäytetyömme aiheena on Perhekahvila monikulttuurisessa ympäristössä. Jyväskylän Huhtasuo on asumisympäristönä todella monikulttuurinen ja MLL on aloittanut siellä perhekahvilatoiminnan viime syksynä. Olemme olleet alusta asti mukana pyörittämässä perhekahvilatoimintaa ja tämän kevään tavoitteemme olisikin saada mukaan myös monikulttuurisesta taustasta tulevia perheitä.

Tarvitsisimme Teidän apuanne saadaksemme perhekahvilastamme monikulttuurisemman ja toivoisimmekin, että voisitte vastata muutamaan kysymykseen aiheeseen liittyen. Käsittelemme kaikki vastaukset nimettöminä, eikä opinnäytetyöhömmme tule kenenkään vastaajan henkilötietoja. Käytämme vastauksia ainoastaan opinnäytetyömme aineistona.

- Millainen on perheesi?
- Oletko koskaan käynyt missään perhekahvilassa? Missä?
- Mitkä asiat houkuttelisivat Sinua tulemaan perhekahvilaan? Millaista aktiviteettia tai millaisia tapahtumia haluaisit perhekahvilaan?
- Mitkä asiat estävät tulosi perhekahvilaan? (Esimerkiksi: Ei tarpeeksi mielenkiintoista ohjelmaa, kielimuuri, en tiennyt perhekahvilasta ja niin edelleen..)

Monipuoliset vastaukset auttavat paljon opinnäytetyötämme.

Kiitos jo etukäteen vastauksistanne!

Oikein mukavaa helmikuun alkua ja tervetuloa MLL Huhtasuon perhekahvilaan Huhtakeskuksen Perttulaan torstaisin kello 9.30-11.30!

Ystävällisin terveisin,

Rosamari Hänninen
Anna Alander
Tiia Trepczyk

Sosionomiopiskelijat
Jyväskylän Ammattikorkeakoulu

Hi!

We are three students from Jyväskylä University of Applied Sciences. We are studying to become Bachelors of Social Services and we are doing our thesis for Mannerheim League for Child Welfare. The subject of our thesis is "Family café in multicultural environment". The Huhtasuo area of Jyväskylä is very multicultural, and the Mannerheim League for Child Welfare has started a new family café there last autumn. We have been organizing this café from the beginning and now our goal is to get families from multicultural backgrounds to come to the café.

We need your help to make our café more multicultural and we would be glad if you could answer some questions around this topic. We treat all the answers anonymously and will not add any information about the respondents to our thesis. We will use these answers only as material for our thesis.

-What is your family like?

-Have you ever been in any family café? Where?

-What are the things that would interest you into coming to a family café? What events etc would persuade you to come to a family café?

-What things are keeping you from coming to a family café? (For example: Not enough interesting events, language differences, you didn't know about this family café etc.).

Your answers will help our thesis a lot!

Thank you for your answers in advance!

We wish you to have a brilliant February and you're very welcome to join us in our Family café every Thursday at 9.30 in Perttula youth centre in Huhtakeskus!

With best regards,

Rosamari Hänninen
Anna Alander
Tiia Trepczyk

Jyväskylä University of Applied Sciences
Bachelor of Social Services Students

Liite 4 : MLL Huhtasuon perhekahvilan ohjelma syksy 2014**MLL:n HUHTASUON PERHEKAHVILAN OHJELMA SYKSY 2014**

- 2.10.** Perhekahvilan avajaiset
- 9.10.** Toiminnan suunnittelua ja tutustumista
- 16.10.** **Syyslomaviikko: Ei perhekahvilaa**
- 23.10.** Oman lelun päivä
- 30.10.**
- 6.11.** Talviaskartelua
- 13.11.** Kirjavinkkejä ja kirjastokäynti
- 20.11.** Lapsen oikeuksien päivä: teemaan liittyvää toimintaa
- 27.11.** Uniteema: Baby Blues –työntekijä Jenni Tolvanen vieraillee kertomassa vauvojen uniasioista
- 4.12.**
- 11.12.** **Pikkujoulut!** Leivontaa, joululauluja, askartelua...
- 18.12.** Vapaata leikkiä
- 25.12.** **Joululoma: Ei perhekahvilaa**

Liite 5: MLL Huhtasuon perhekahvilan ohjelma kevät 2015**MLL HUHTASUON PERHEKAHVILAN OHJELMA KEVÄT 2015**

- 8.1. Kevätkauden aloitus
- 15.1. Oman lelun päivä
- 22.1. Vapaata leikkiä
- 29.1. Neuvolan perhetyöntekijä vierailee
- 5.2. Rinnalla.fi – Salla Joutsen vierailee: imetys- ja vauvahieronta-asiaa
- 12.2. Muskari!
- 19.2. Leivotaan pullaa
- 26.2. Talviloma – ei perhekahvilaa!**
- 5.3. Monikulttuurinen satutunti
- 12.3. Monikulttuurisuusteema
- 19.3. Kantoliina- ja kestovaippaesittely/Vauvauva
- 26.3. Vapaata leikkiä
- 2.4. Pääsiäistouhuja
- 9.4. Vapaata leikkiä
- 16.4. Silverjungle –lastenvaate-esittely
- 23.4. MLL:n työntekijä vierailee
- 30.4. Vappujuhlat!
- 7.5. Äitienpäivätouhuja
- 14.5. Helatorstai – ei perhekahvilaa**